

Jarkko Mäkipää

IHMISEN PARAS RESCUEYSTÄVÄ

Verkkoetnografia eettisestä löytökoiratoiminnasta

Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta

Pro gradu -tutkielma

Tammikuu 2020

TIIVISTELMÄ

Jarkko Mäkipää: Ihmisen paras rescueystävä. Verkkoeetnografia eettisestä löytökoiratoiminnasta.
Pro gradu -tutkielma
Tampereen yliopisto
Informaatiotutkimus
Tammikuu 2020

Tämä tutkimus kohdistui informaation tuottamisen kontekstiin. Näkökulma on tärkeä, koska informaatiotutkimus on viime aikoina painottunut käytön ja käyttäjien tutkimukseen. Keskityin verkkoeetnografian avulla tutkimaan internetiä hyödyntäviä löytökoirajärjestöjä. Nämä järjestöt ovat osa globaalia sosiokulttuurista eläinsuojelutyötä. Rescuetoiminta on kodin etsimistä olemassa oleville koirille, eli katukoirien adoptoinnin mahdollistamista. Tutkimuskohteeni muodostivat Responsible Rescue -sitoumuksen allekirjoittaneet järjestöt. Suoritin neljän viikon mittaisen verkkoon sijoittuneen kenttäjakson syyskuussa 2019. Keräsin aineiston rescuejärjestöjen verkkosivuilleen tuottamista dokumenteista.

Rescuetoiminta perustuu vapaaehtoisuudelle. Tutkimuksen viitekehyksen muodostavat vakavahenkisen harrastamisen käsitteistö. Vakavahenkisen harrastamisen yksi alalajeista on vapaaehtoistoiminta. Vapaaehtoistoiminnan välityksellä ilmaistaan kiinnostuksen kohteita ja sosiaalisia ja poliittisia arvoja. Julkisuuden hahmoista Katherine Schwarzenegger ja Paola Suhonen ovat esittäneet tukevansa rescuekoiratoimintaa.

Tutkimusongelma kohdentui informaation tuottamisen kontekstiin. Koirien kohdalla esteettinen ulottuvuus liittyy siihen, mitä pidetään silmää miellyttävänä, eli kauniina. Keskeinen tutkimuskysymykseni on, minkälaisia sisältöjä rescuejärjestöjen verkkosivuille päivitetään. Pyrin löytämään dokumentteihin sisältyviä tiedon tyyppisiä ja luokitella sisältöjoukkoja havainnoinnin yhteydessä tuottamastani aineistosta.

Rescuetoiminta on lisäksi dokumentaarista. Verkkosivuille päivitetään koirista kertovia tekstejä ja valokuvia. Toiminnan jatkuminen ilmenee juuri verkkosivujen päivittymisenä. Koirien tietoihin rescuetoimijat sisällyttävät tietonsa koirien menneisyydestä, sosiaalisuudesta ja kuvauksen ja luonnehdinnan. Tutkimuksen havaintopohjaiset löydökset ilmenevät näinä kolmena kategoriana. Tutkimus kohdistui kotia etsivien koirien dokumentteihin.

Avainsanat: esteettinen refleksiivisyys, informaation tuottaminen, rescuekoirat, vakavahenkisen harrastaminen, vapaaehtoistoiminta, verkkodokumenttaarisuus, verkkoeetnografia

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -ohjelmalla.

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	1
2	KESKEISET KÄSITTEET	6
	2.1 Esteettinen refleksiivisyys	6
	2.2 Dokumentit	9
	2.3 Vakavahenkinen harrastaminen	11
	2.4 Responsible Rescue	14
3	KIRJALLISUUSKATSAUS	17
	3.1 Informaation tuottaminen sosiokulttuurisessa kontekstissa	18
	3.2 Informaatio vakavahenkisessä harrastamisessa	21
4	TUTKIMUSMENETELMÄT	27
	4.1 Verkkoetnografia	28
	4.2 Analyysi	31
	4.3 Tutkimusetiikka	34
5	TULOKSET	36
	5.1 Järjestöjen omat kategoriat	36
	5.2 Tekstien kaksi kategoriaa	38
	5.3 Tekstien kategoriat erillään	41
	5.3.1 Menneisyys	41
	5.3.2 Sosiaalisuus	42
	5.3.3 Kuvaus/luonnehdinta	43
	5.4 Kuvat	45
6	TULOSTEN ARVIOINTI	48
	LÄHTEET	53

1 JOHDANTO

Tämän tutkimuksen avulla pyrin tutustumaan löytökoirien dokumentointiin Responsible Rescue -sitoumuksen järjestöissä. RR-sitoumus ”on vuonna 2018 suomalaisten rescueyhdistysten yhdessä kehittämä toimintamalli yhdistyksille, jotka haluavat toimia vastuullisina koirien tuojina rescuekentällä.” (Responsible Rescue -verkkosivut s. a.). Järjestöjen lukumäärä on 15-20 välillä.

Rescuetoiminta on kodin etsimistä kodittomille koirille. Toiminnassa pyritään huolehtimaan koirien terveydestä, ennaltaehkäisemään katukoiratilannetta ja tukemaan perheitä, jotka adoptoivat koiria. Kodin löytyminen koiralle on keskeinen osa työtä. Kodin löytyminen auttaakin sanonnan mukaan kahta koira: sekä kodin löytänyttä että tarhalle edeltävän tilalle mahtuvaa. Onnistunut tarina on usein yhteistyön tulosta.

Rescue-toiminta perustuu vapaaehtoisudelle, mikä tulee eksplisiittisesti esiin verkkosivuilla. Se on riippuvaista sekä vapaaehtoisten vaivannäöstä että rahallisista avustuksista. Kiinnostukseni kohdistuu rescuejärjestöjen verkkosivuilla ilmenevään informaation tuotantoon. Olen henkilökohtaisesti kiinnostunut aiheesta koiramaisen elämäntyylin kannattajana ja ihmisenä kahdelle rescuekoiralle.

Tutkimukseni kohdistuu päivittäisen elämän ja vapaa-ajan alueelle, niin sanottuun eityön kontekstiin. Tämän vapaaehtoisen toiminnan alueen voi määritellä asioiksi, jotka tekevät meidät aidosti onnellisiksi. Rescuetoimintaa tarkastellaan vakavahenkisen harrastamisen alalajina, eli vapaaehtoistoimintana. Tutkimuksen kohteena ovat tekstuaalisia ja visuaalisia esityksiä luovat rescuejärjestöt. Suoritin syyskuussa 2019

neljän viikon mittaisen verkkoetnografisen kenttäjakson. Tämän jälkeen tein sisällönanalyysiä kenttävaiheen aikana tuottamaani aineistoon. Verkkoetnografiassa havainnoin rescuejärjestöjen verkkosivuja, joille toimijat mm. lisäävät tietoja ja kuvia kotia etsivistä koirista. Informaation päivittäminen sijoittuu työn ulkopuoliseen informaatiotoimintaan.

Internet on muuttanut rescuetoimintaa. Responsible Rescue -sitoumukseen (Responsible Rescue -verkkosivut s. a.) kuuluvat järjestöt ovat kaikki syntyneet 2000-luvulla. Vaikka toiminta ei suoranaisesti ole ollut ennen internetiä mahdotonta, toiminta on tehostunut merkittävästi internetin vaikutuksesta. On perusteltua tutkia toimintaa juuri toimijoiden verkkoon lisäämistä dokumenteista käsin.

Internetin ansiosta järjestöt pystyvät viestimään ja tavoittamaan ihmisiä ja perheitä, jotka ovat kiinnostuneet löytökoiran adoptoisesta tai mahdollisesti paikallisesta eläinsuojelutoiminnasta. Toiminta pohjautuu koirien lähtömaassa fyysisiin paikkoihin, josta se siirtyy verkkoon, jonka jälkeen se välittyy takaisin fyysisiin tiloihin. Rescueluktuuri siis levittäytyy fyysisen lisäksi digitaaliseen, mikä on tärkeä osa nykyistä käsitystämme kulttuureista, joka haastaa perinteisen ajatuksen kulttuurin sitoutumisesta paikkaan. (Marcus 1995.)

Käsillä oleva rajaus Responsible Rescue -järjestöihin tekee mahdolliseksi rakentaa näkökulman eläinsuojelulliseen rescuetoimintaan, joka poikkeaa pentutehtailusta ja esimerkiksi eläinvideoiden jakamisesta. Keskeinen pyrkimys on analysoida dynaamista ja muuttuvaa maailmaa, jonka osanen rescuetoiminta on. Sosiaalisen median verkostoitumis- ja yhteisöpalvelut rajautuvat tutkimuksen ulkopuolelle.

Kiinnostuksen kohteena oleva eläinsuojelutyö on kulttuurisesti merkityksellistä. Toimijat edustavat ja muodostavat omalla toiminnallaan kansainvälistä rescuekenttää, ja toisaalta kyse on ilmiöstä, jota hoidetaan paikallisesti esimerkiksi Espanjassa ja Romaniassa. Yksi tärkeä tapa katukoirien määrän vähentämisessä on myös ns. asennekasvatus. Rescuejärjestöt pyrkivät koirien lähtömaissa omalla toiminnallaan erilaisin tietoisuuden lisäämään kouluissa koiran arvostusta lemmikkinä. Koiria adoptoivat perheet ovat tärkeässä asemassa, kun järjestöt pyrkivät auttamaan katukoirailmiön kanssa painivia yhteiskuntia. Suomalaisten rescuejärjestöjen kasvanut määrä kertoo kiinnostuksesta myös Suomessa. Monelle juuri rescuekoira on tärkeä, ja osoittanut, että menneisyys kadulla ei tee yksilöstä paha.

Tutkimuksen kohteena olevaa kulttuurillista ilmiötä tarkastellaan rescuetoimijoiden verkkosivuilleen päivittämän sisällön kautta. Järjestöt kääntävät koirien arvon ylösalaisin. Muutos löytökoirasta rakkaaksi perheenjäseneksi on valtaisa. Toiminta ei perustu rahallisen voiton tavoittelulle, toisin kuin esimerkiksi pentutehtailussa. Keskeinen määrittävä kehys on kuitenkin eläintensuojelu, jonka puitteissa toimivien järjestöjen sosiaalinen tilanne voidaan tulkita (Trace 2007). Tutkimuskohde on rescuejärjestöjen informaation tuotanto. Tutkin dokumentointia järjestöjen verkkosivuilla. Pyrin selvittämään, miten dokumentit ovat tuotettu, mitä asioita järjestöt niihin liittävät ja minkälaisia luokkia niistä löytyy havainnoinnin avulla. Dokumentit ovat tekstuaalisia ja visuaalisia esityksiä.

Internet mahdollistaa järjestöjen informaation tuottamisen tutkimisen suoraan informaation ilmenemismuodoista. Tavoitteeseen päästäkseni loin jaottelun

esteettiseen ja informaationaaliseen arvoon, joka lopulta ohjasi tulkintaa. Kyse kun oli kuvista ja teksteistä. Tutkimuksessa pyrittiin luomaan kohteesta 'tiheä kuvaus'. Rescuetoiminta on koiramaisesta kontekstistaan johtuen suurelta osin tulkintaa, jolloin harjoittamani tutkimus on tulkinnan tulkintaa. (Geertz 1993.) On tavallista, että koiria kuvailevissa teksteissä käytetään epämuodollisia muotoiluja.¹ Koirista ei tiedetä usein paljoakaan ajalta ennen tarhalle pääymistä. Järjestöt kuitenkin selvästi pyrkivät tutustumaan koiriin niin hyvin kuin mahdollista, jotta niille löytyisi lopuksi elämäkseen juuri oikeanlainen koti, ja toisin päin. Adoptiotoiminnan tavoite on saada koirat mahdollisimman pian pois huonoista tarhaolosuhteista. Se kertoo, miksi dokumentteja tuotetaan, jolloin kiinnostavaa on, kuinka ja miten yhteisössä tuotetaan informaatiota.

Järjestöjen vapaaehtoiset lisäävät tietoja tarhalle pelastetuista koirista verkkosivuilleen. Tutkimus kohdistuu verkkoon lisättäviin dokumentteihin ja on tällöin verkkodokumentaarista.² Rajaukseni kohdistaa tarkastelun kotia etsiviin koiriin, joita havainnoin verkkoetnografian aikana. Keskityin uusiin päivityksiin, joita sivuille ilmestyi, ja kun ajankäyttö antoi myöten, tutkin myös vanhoja ja jo olemassa olevia dokumenttikokoelmia.

Tutkimuskysymykset ovat:

- Minkälaisia sisältöjä rescuejärjestöjen verkkosivuille tuotetaan?

¹ Muodollisuus kuvailuissa tarkoittaisi esimerkiksi rotuvaatimuksien täyttämistä.

² Verkkodokumentaarisiksi kutsuttavaa toimintaa ovat sekä dokumenttien lisääminen verkkoon että dokumenttien luominen verkkoympäristöstä.

- Mitä dokumenttijoukkoja verkkosivuja havainnoimalla löytyy?
- Minkälaista informaatiota rescuetoimijat tuottavat?

Seuraavaksi käsittelen tutkimukseni kannalta keskeisiä käsitteitä ja esittelen tutkimuksen kohdetta. Niitä seuraa kirjallisuuskatsaus, jossa pyritään aiheeni kannalta kiinnostavaan synteesiin. Sitä seuraa tutkimusmenetelmäni esittäminen, jossa kuvataan miten tuloksiin päästään. Tutkimus päättyy tuloslukuun ja tulosten arviointiin, johtopäätöksiin ja yhteenvetoon.

2 KESKEISET KÄSITTEET

Tässä luvussa esitetään keskeiset käsitteet. Ensimmäiseksi esitetään esteettinen refleksiivisyys. Sen jälkeen käsitellään dokumentteja. Kolmanneksi vakavahenkinen harrastaminen ja neljäntenä Responsible Rescue -toiminnan esittely.

2.1 Esteettinen refleksiivisyys

Informaation tuotanto sisältää sekä kuvallisia että tekstuaalisia osia tämän tutkimuksen kohdalla. Tutkittavat rescuejärjestöt päivittävät verkkosivuilleen sekä kuvia että tekstiä. Toimijat ovat ilmiselvästi asiantuntijoita. Dokumenttien sisältö on usein kattavasti muotoiltua ja valokuvia on yksittäisistä koirista paljon.

Lash ja Urry (1994, 5) käsittelevät kansainvälistynyttä maailmaa, jossa sekoittuu paikallinen ja kansainvälinen. Heidän mukaansa globaalissa maailmassa näkyy asioiden, kuten pakolaisten, turistien, kommunikaation, kuvien, rahan, informaation ja ajan, virtoja.

Esteettinen refleksiivisyys seuraa itsetulkintaa ja ymmärrystä itsestämme. Lash ja Urry (1994) kuvaavat, miten kognitiivinen refleksiivisyys perustuu objekti-subjekti - jaotteluun, joka eroaa esteettisen refleksiivisyyden perustasta. Jälkimmäinen perustuu olevaan-maailmassa (esimerkiksi eläimeen), ja päivittäisen elämän sfäärin esteettisyyteen. Ne voivat ilmetä ajatuksina ja tunteina.

Päivittäisen elämän estetisoituminen ilmenee kuvan ja toden välisen suhteen haihtumisena. Elämä tyyliytyy, kun raja taiteen ja päivittäisen elämän välillä katoaa.

(Featherstone 2007, 64-65.) Yksi esimerkki on päivittäisen ympäristön siirtyminen verkkoon tubettajien toimissa. Sosiaalisten rakenteiden merkityksettömyys ja niiden katoaminen informaatio- ja kommunikaatorakenteista voi johtaa päivittäisen elämän estetisoitumiseen. Käytännössä tämä näkyy kulutuksen henkilökohtaisissa aspekteissa, kun esimerkiksi pukeutuminen ei enää ole riippuvaista sosiaalisesta asemasta tai luokkataustasta. (Lash & Urry 1994.)

Estetiikat eräänlaisina maun kategorioina ovat tulleet näkyville koko kulttuurissamme. Lash ja Urry (1994, 256-257) kirjoittavat, että yhteiskuntien modernisoituessa, ihmisten tieto sosiaalisiin olemassaolon suhteisiin vastaamisesta kasvaa. Tämä tarkoittaa, että nykyihminen tietää koko ajan paremmin, miten (myös) esteettisiin ulottuvuuksiin on mahdollista suhtautua.

Kuvat tarjoavat mielenkiintoista tietoa koiratarhoista ja koirista. Tämän tutkimuksen tekeminen ilman verkkosivuille lisättyjä tietoja ei olisi ollut mahdollista. Tämä johtuu siitä, että en ole ikinä käynyt koiratarhalla, joten tulkintani pohjautuu materiaalille, jonka tuotin verkkoetnografian aikana. Verkkosivujen kuvien visuaalinen informaatio yhdistyy kuitenkin aiemmin tiedettyyn ja aiempiin kokemuksiini esimerkiksi koirista. Kuvallisessa materiaalissa on tärkeässä asemassa tulkinnan subjektiivisuus. Se ilmenee siinä, minkälainen tunne kuvista välittyy. Rescuetoiminnan yhteydessä tapahtuvan dokumentoinnin tarkoitus on kertoa itsestään ja määritellä itseään. Paikoittain esteettinen refleksiivisyys näkyy järjestöjen tarkoituksellisessa toiminnassa ja koirien kuvaamisessa. (Granö 2013.)

Luodaksemme kuvan jostakin tietystä koirasta, tarvitsemme sekä kuvaa että prosessuaalista informaatiota (Savikurki 2008). Koirista muodostuvat tiedot ovat syntyneet ajan saatossa, prosessuaalisesti. Dokumenttien tuottajat ovat kuvanneet koiria tarhoilla, sekä viettäneet koirien kanssa aikaa tutustuakseen niihin. Tämä on edellytys sille, että koirista saadaan tietoa. Koirille ihmiset ovat tärkeitä ja monesti videoissa näkykin, kun koirat innostuneesti pyörivät ihmisen ympärillä.

Esteettinen refleksiivisyys kasvaa sekä kuvien kulutuksessa että tuotannossa. (Lash & Urry 1994, 5-8.) Kuvien tuottaminen, mainonta, näyttöjen lisääntyminen ja performanssit ovat osa kuvien ja merkkien villiä virtaa (Featherstone 2007, 66). Rescuejärjestöjen yhteydessä kuva koirasta on tuotos prosessissa, jossa koira saa ehkä ensimmäistä kertaa kokea olevansa erityinen. Tämä ilmenee myös siinä, kun kuvaaminen ilmaisee merkittävän, jolloin merkittävä kuvataan. (Barthes 1985.) Merkittävä on muutos myös esineestä perheenjäseneksi.

Informationaalinen tuotanto, joka tässä tutkimuksessa on käsillä, eroaa materiaalistien etujen tavoittelusta. Informatiivinen tuotanto on vähemmän markkinoitua. Rescuekoirien elämä edellyttää taloudellista sijoittamista (eläinten ruokkiminen ja hyvinvoinnista huolehtiminen), mutta kiinnostuksen kohteena olevat koirat eivät asemoidu vaihtoarvon mukaan. Eettinen rescuetoiminta ei ole taloudellisesti merkittävää eikä postimyyntiä.

2.2 Dokumentit

Dokumentit ovat tekstuaalisia ja visuaalisia esityksiä. Informaation tuottaminen ilmenee dokumenttien luomisessa. Tässä tutkimuksessa dokumentilla tarkoitetaan yleisesti verkkoon tuotettavia tekstuaalisia ja visuaalisia esityksiä. (Briet, Anghelescu, Day & Martinet 2006.) Tutkimus kohdistuu dokumentteihin, joita tuotetaan eräänlaisessa yhteisöjen yhteisössä (RR-sitoumus). Ne ovat tärkeitä, kun ”pyritään ymmärtämään toimijoita heidän itsensä tuottamien” aineistojen avulla (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 217). Rescuetoiminnassa dokumenttien tuottaminen tapahtuu arkipäiväisen vapaaehtoistoiminnan kontekstissa. Tässä tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita informaation tuotannon näkökulmasta. Informaatiotutkimuksen alalla aikaisempaa tutkimusta juuri tuotannon näkökulmasta ei ole paljon. Esimerkiksi informaation hankinnan konteksti on kiinnostunut informaation tulkitsijan näkökulmasta.

Tutkimus kohdistuu informaation tuottamisen kontekstiin. Dokumenttien tuotanto ja tulkinta ovat yhteydessä toisiinsa. Dokumentin tuottaja omaa jonkinlaisen näkemyksen dokumentin mahdollisesta yleisöstä, eli tulkitsijasta. Dokumentin tuottajan tarkoitus on ilmaista jotain. Vastaanotto rakentaa merkityksen uudestaan tulkinnassa. (Roux & Courbières 2014.)

Dokumentit ovat tärkeässä roolissa rescuekoirien adoptioprosessissa, kun koirista ilmoitetaan verkkosivuilla (Trace 2007). Niiden välityksellä kerrotaan ja siirretään rescuetoimijoiden kokemuksia koirista. Dokumenttien rooli on viedä tietoa pidemmälle, kuin itse dokumenttiin, eli eräällä tapaa ”ylittää itsensä”. (Trace 2016.)

Dokumentit ovat esityksiä todellisuudesta ja säiliöitä informaatiolle (Day 2018). Niissä ilmenee mahdollisuus tietämisen tai toiminnan muutokseen. Dokumenttien avulla pyritään luomaan yhteyksiä eri toimijoiden välille ja yksi keskeinen tapa on vaikuttaa adoptioprosesseihin. Dokumenttien avulla ihmiset pystyvät aavistelemaan miten koirat soveltuisivat tiettyihin kotiolosuhteisiin.

Dokumentin vastuulla on, että sen ilmiänsun pitää olla nähtävissä tai havaittavissa, luettavissa tai ymmärrettävissä, tiedettävissä tai opittavissa. Jos näin ei ole, dokumentista ei ole hyötyä – toisin sanoen sitä *ei voi käyttää*. (Roux 2016.) Paavola ja Hakkarainen (2008, 173) esittävät kiinnostavasti sen, että ”riippumatta siitä, tulkitaanko jotain kirjaa koskaan vai ei, sillä on tietty dispositio eli taipumus tulla tulkituksi tietyillä tavoilla”.

Dokumentit rakentuvat tekijöiden toimesta kirjoituksen, kuvaamisen ja videoimisen käytännöissä. Dokumentit voivat tulla uudestaan rakennetuiksi, kun youtube-video on jaettavissa sosiaalisen median palveluissa. (Roux 2016.) Youtube-video voidaan linkittää ystävälle. Kaikki tutkimuksen dokumentit ovat verkkoon lisättyjä ja sieltä noudettuja.

Keskityn tutkimuksessa informaation tuottajan ja tekijän kontekstiin. Dokumenttien tuottajille yleisö on keskeinen kategoria. Yleisö on kuitenkin jossain määrin kuviteltu kategoria, jonka informaation tuottajat luovat tehdäkseen työstään merkityksellistä. (Hine 2000.) Dokumentin elämänkaarissa Roux ja Courbières (2014) korostavat tulkinnan kontekstia. Heidän mukaansa dokumentti on semioottisena objektina olemassa vasta silloin, kun se on aktualisoitunut kommunikaatioprosessissa, eli toisin sanoen: tulkitsemisen hetkenä. Voidaan silti esittää, että dokumentin

informationaalisuus saa alkunsa tuotannossa ja jatkuu tulkinnessa. (Roux & Courbières 2014.)

2.3 Vakavahenkinen harrastaminen

Stebbins (2009) määrittelee harrastamisen kolme alalajia: vakavahenkinen harrastaminen (serious leisure), huoleton harrastaminen (casual leisure) ja projektiharrastaminen (project-based leisure). Vakavahenkinen harrastaminen jakautuu amatööriyteen, harrastustoimintaan ja vapaaehtoistoimintaan. Tässä tutkimuksessa käsitellään vakavahenkisen harrastamisen alalajia vapaaehtoistyötä.

Vapaa-ajan muodot jakautuvat huolettomaan ja vakavahenkiseen. Taustalla ovat sosiologi Robert Stebbinsin (2000; 2007; 2009) näkemykset. Yksi keskeisimmistä määrittelyistä on, että osallistujat kokevat toiminnan sisällölliseksi ja kiinnostavaksi.

Huoleton harrastaminen sisältää välittömästi palkitsevaa ja suhteellisen lyhytjänteisesti nautinnollista toimintaa. Huoleton harrastaminen ei edellytä erityistä harjoitusta tai vaivannäköä nautinnon saavuttamiseksi. (Stebbins 2009.)

Vakavahenkinen harrastaminen (Serious Leisure Perspective – SLP) on Stebbinsiltä alkunsa saanut käsite, jonka avulla voidaan lähestyä erilaisia informaatiopitoisia käytäntöjä. Erityisesti ovat informaation tuotannon kontekstit kiinnostavia vakavahenkisessä harrastamisessa. Vakavahenkiseen harrastamiseen sisältyy tietojen ja taitojen hankkimista, toiminnassa kommunikoidaan dokumenteilla, sekä identifioidutaan toiminnoissa. Lisäksi toiminnalla on yhteisöllinen ulottuvuutensa ja

sikäli ainutlaatuinen eetos. Responsible Rescue -toiminta on ihanteellinen esimerkki vakavahenkisestä harrastamisesta ja sen vapaaehtoistoiminnasta.

Stebbins (2009, 626-627) luonnehtii ja määrittelee vakavahenkistä harrastamista seuraavilla kuvauksilla:

- 1) tarve sinnikkyydelle; myönteinen tunne on seurausta vaivannäöstä
- 2) harrastusuran kehittäminen, johon kuuluu vastoinkäymiset, käännekohdat ja saavutukset
- 3) urat muotoutuvat erityiselle kielelle, harjoittelulle, kokemuksille ja taidoille
- 4) hyödyt kestävät aikaa: itsekehitykseen liittyviä tunteita, sosiaalinen vuorovaikutus, kuuluvuuden tunne ja toiminnan fyysiset tuotokset
- 5) ainutlaatuinen eetos (tunnelma), erityinen sosiaalinen maailma, johon vapaa-ajan kiinnostus kuuluu
- 6) identifioituminen: toiminnan yhteydessä identifioidutaan tuntuvasti

Vakavahenkisen harrastaminen perustuu työn ja vapaa-ajan väliselle erottelulle. Niiden välinen raja ei kuitenkaan ole koko ajan täysin selvä. Vapaa-ajan toiminnot koetaan yleensä myönteisiksi asioiksi. Vapaa-aika muodostuu mielekkäistä odotuksista ja toimintojen ja tilanteiden kokoamisista. (Stebbins 2007.) Harrastuksellinen vapaaehtoistoiminta on tyydyttävää tai nautinnollista. Velvollisuus on vapaaehtoistoiminnassa joustavaa. Suhteellinen vapaus erottaa vapaaehtoistoiminnan työstä ja henkilökohtaisesta veloitteesta. (Stebbins & Graham 2004, 4.)

Rescuetoiminta on ruohonjuuritason järjestötyötä. Vapaaehtoistoiminnasta ei ole kuitenkaan yhtä ainoaa määritelmää. Se on usein yhdistelmä valinnan, pakon ja velvollisuuden ulottuvuuksia. (Stebbins 2000.) Rescuetoiminta vaihtelee kulttuureittain, jolloin on hankala yksiselitteisesti määritellä, mihin maahan toiminta sijoittuu. Maantieteellisiä rajoja selkeämpi kuulumisen kategoria on järjestötyötä identifioiva Responsible Rescue -sitoumus.

Yksi keskeinen vapaaehtoistoiminnan alue on voittoa tavoittelemattomat järjestöt (Stebbins & Graham 2004, 183). Rescuetoimintakin on voittoa tavoittelematonta. Järjestöt pyörivät vapaaehtoisvoimin ja avustusten avulla. Rahallisen panoksen sijaan kyse on ajan, energian ja tunteiden investomisesta. Vapaaehtoisuutta selittävät toimijoiden arvot ja motiivit. Toiminnalla pyritään saavuttamaan tavoitteita. (Stebbins 2000.)

Vapaaehtoistoiminnan välityksellä ilmaistaan tarpeita, kiinnostuksen kohteita ja sosiaalisia ja poliittisia arvoja (Stebbins & Graham 2004, 151). Eläinten pelastaminen ja eläinsuojelu ovat usein vapaaehtoistoimintaa ja toimivat sen mukaisesti. Vakavahenkinen harrastaminen kuitenkin kohdentuu nautinnolliseen toimintaan. Erityisen tärkeitä ovat nautintoa tuottavat toiminnot, jotka perustuvat onnellisuudelle ja positiivisuudelle. Rescuejärjestöjen valokuvissa tunnelma on usein myönteinen: koirat ovat hyväntuulisia, innokkaita, ihmisen huomiosta kiinnostuneita, liikkuvaisia ja uteliaita. Taustalla on usein kuitenkin kaltoinkohtelua ja katukoiran todellisuus on erilainen.

2.4 Responsible Rescue

Rescuekoira on usein mitätön ennen sen päätymistä tarhalle. Katukoiran merkityksettömyys ilmenee siinä, että niitä hylätään kylmästi. Katukoira on yleisnimitys kulkukoirille ja löytökoirille. Löytökoiriksi kutsutaan kaduille hylättyjä rescueita ja kulkukoirat ovat sen sijaan kadulla syntyneitä ja kadulla koko elämänsä eläneitä. ”Oikeaksi koiraksi” tuleminen edellyttää koiran pääsemistä tarhalle, jossa siitä otetaan kuvia ja sitä kuvaillaan, jotta ihmiset pääsevät tutustumaan siihen. Dokumenttien tuottaminen ja koirien realistinen kuvaaminen on tärkeää. Koirien saaminen eteenpäin koteihin adoptoiduiksi pohjautuu informaation siirtymiselle tarhoilta koteihin ja lähtömaista kohdemaihin.

Responsible Rescue -järjestöjen toiminnassa on kyse ”kodin etsimisestä jo olemassa oleville, kodittomille koirille.” Rescuekoirat asuvat eläinsuojelijoiden tarhoilla. Rescueyhdistykset etsivät koirille koteja. (Kulkurit ry, s. a.)

Responsible Rescue -sitoumus mahdollistaa eettisen ja vastuullisen toiminnan tunnistamisen. Sitoumuksessa mukana olevat järjestöt tekevät adoptioprosessin turvalliseksi. Kotien hankkimisen lisäksi järjestöt ovat aktiivisia eläinsuojelullisissa töissä erityisesti koirien lähtömaissa. Toiminta pitää sisällään esimerkiksi sterilointi- ja valistuskampanjoita. (Kulkurit ry, s. a.)

Toiminta perustuu vapaaehtoistyöntekijöiden ajalle ja vaivalle, sekä esimerkiksi tavaralahjoituksille. Järjestöt saavat myös ravintolisiä ja matolääkkeitä lahjoituksina.

Rescuekoirista maksetaan korvaus, jolla katetaan kulut. Rescuejärjestöt eivät tee voittoa. Niiden tekemä työ mahdollistetaan kulukorvauksilla ja lahjoituksilla.

Tavoite toiminnalla on kulkukoirien arvostuksen kasvaminen. Järjestöt pyrkivät lisäämään järkiperäisiä syitä koirien hankinnalle. Esimerkiksi pentutehtaitujen koirien hankinnassa syyt rakentuvat yleensä tunnepohjalle. Rescuekoiran hankinta on perusteltavissa järkiperäiseksi katukoiran auttamiseksi. Lisäksi kodin tarjoaminen kodittomalle on eettisesti kestävä ratkaisu.

Maailman eläinten terveyden järjestö OIE suosittelee sterilisointiprojekteja koirien lopettamistempausten sijaan (Kulkurit ry s. a.; OIE 2009). Tämä on tärkeä ulottuvuus, jonka pohjalta on aiheellista levittää tietoutta. Toiminnan tekeminen tunnetuksi ja koirien imagon parantaminen ovat tärkeitä ulottuvuuksia katukoirailmiön kanssa työskennellessä.

Rescuetoiminta on yleisesti hyväksytty tapa toimia. Kuitenkin lemmikin hankkiminen on huolehtimista ja vaatii sitoutumista. Koirien käytös voi muuttua adoption jälkeen. Rescuekoiralle tulee antaa aina aikaa sopeutua. Adoption kulkuprosessi on yksi organisaatiokulttuurin keskeisistä toimintatavoista. Adoptioon liittyvät toiminnot ovat rescuekentällä ydintoimintoja.

Koirien kanssa eletessä elämä on eri tavalla sosiaalista kuin ilman koiria. Sen lisäksi, että järjestötoiminta pyrkii saamaan jäsenet sosiaalisesti aktivoitumaan, koirien ulkoiluttaminen aiheuttaa monenlaisia kohtaamisia. Koirien kanssa leikkiminen ja temppujen tekeminen on tärkeää koirien kanssa eletessä.

Yksittäisen koiran elämän ollessa kyseessä, järjestö pyrkii rekontekstualisoimaan sen tilanteen. Se tapahtuu, kun koiran elämäntilanne muuttuu. Toisaalta järjestön toiminta ilmenee verkkosivujen päivittämisenä. Myös koirien tietojen arkistointi verkkosivuille on yksi toiminnan ilmentymä.

Trace (2011) muistuttaa, että organisaatiot kommunikoivat dokumenttien avulla. Organisaatioiden tuottamien dokumenttien tutkimus kertoo niiden taustalla olevista rakenteista. Rescuejärjestöt luovat mahdollisille adoptoijille, yleisölle, resursseja. Nämä resurssit, jotka ovat tekstuaalisia ja visuaalisia esityksiä, tulkitaan mm. niiden materiaalien tai artefaktiominaisuuksien kautta. Tähän tulkinnan prosessiin liittyvät mm. välineet, merkit, koneet, metodit, lait, vapaaehtoistyön muodot. Cox (2012) tuo esiin, että toiminnat vaihtelevat konteksteista toisiin. Selkeä esimerkki on, että rescuetoiminta on romanialaisessa yhteiskunnassa erilaista kuin suomalaisessa.

Rescuetoiminta on kollektiivista, sosiaalista ja kultuurallista. Rescuetoiminnan kontekstissa tuotetaan erilaisia tekstuaalisia ja visuaalisia esityksiä. Tutkimusaineistoni koostuu jo olemassa olevista tai kenttätöiden aikana syntyvistä esityksistä. Verkkoeetnografiassa keräsin tutkimusaineiston, joka koostui rescuejärjestöjen verkkosisällöistä. Lopuksi tuotin tulkinnan aineistoista.

3 KIRJALLISUUSKATSAUS

Aiempaa tutkimusta käsitellään seuraavaksi kirjallisuuskatsauksessa. Aikaisemmat tutkimukset jakautuvat tiedonhankintaan päivittäisessä elämässä, vakavahenkiseen harrastamiseen sekä yhteisöjen informaation tuotantoon. Aloitan esittelemällä Ginsburgin (1995) tavoittelemaa kuvausta mediaesitysten yhteydestä identiteettien rakentumiseen. Tarkoitus on valaista verkkoyhteisön toimintaa, mutta Ginsburg (1995) selvittää identiteettien rakentumista alkuperäiskansojen medioissa. Sen jälkeen tutustutaan informaation tuottamiseen yhteisössä. Sköld (2015) tarjoaa informaation tuottamisen näkökulman. Hänen mukaansa tuotanto on yhteydessä käytäntöihin. Sköld (2017) jatkaa wikien muotoutumisesta dokumentaarisesti.

Kolmanneksi käydään läpi vakavahenkisen harrastamisen tutkimuksia. Alaluvussa tarkastellaan fanifiktioyhteisöä (Hill & Pecoskie 2017), informaatiota harrastamisessa (Hartel, Cox & Griffin 2016) ja dokumenttien hallinnointia (Hartel 2003; 2010). Tutkimuksessa informaation harrastamisesta (Hartel ym. 2016) on käytetty erittelyjä Hektorin (2001) tutkimuksesta. Tässä kirjallisuuskatsauksessa pyritään synteesiin, ja apuna käytetään myös kyseistä informaatiokäytäntöjen tutkimusta. Informaatiokäytännöistä³ tarkastellaan relevantteja informaation *pukemisen*, *ohjaamisen* ja *julkaisemisen* kategorioita (Hektor 2001).

3.1 Informaation tuottaminen sosiokulttuurisessa kontekstissa

Ginsburg (1995) valaisee Australian aboriginaalien alkuperäiskansojen mediatuotantoa. Kiinnostus kohdistuu yhteisön ja kulttuurin jatkuvuutta käsittelevään teoretisointiin. Hänen esittelemänsä yhteisyyden arvostaminen ja huomioiminen ovat relevantteja aiheita oman tutkimukseni kannalta. Ginsburg esittää, että identiteetti on yhteydessä erilaisiin median tuotantotapoihin. Hän tutkii kirjoituksessaan marginaalisen kulttuurin näkymistä vallitsevan kulttuurin mediakanavissa, sekä sitä, miten identiteetti rakentuu erilaisille mediarepresentaatioille.

Ginsburg (1995) esittää, että Australian aboriginaalit käyttävät videoita ja filmejä välineenä kommunikoinnille, identiteetin muodostamiselle ja vastustustaakseen ulkopuolisen kulttuurin hallintaa. Hän muistuttaa, että mediatuotanto voi olla sekä kulttuurinen tuote että osa sosiaalista ja vuorovaikutuksellista prosessia. Hän pitää tärkeänä tuotannon ja vastaanoton prosessien tuntemista ja itsemäärittelyä.

Anders Hektor (2001) jaotteli tutkimuksessaan informaatiotoimintojen⁴ muotoja. Nämä muodot ovat: haku ja hankinta, selailu, tarkkailu, avaaminen, vaihtaminen, pukeminen, ohjaaminen ja julkaiseminen. Hektorin (2001) jaottelun ohjaaminen sisältää informaation kehystämistä kuviksi ja sanoiksi. Kun informaation pukeminen on

⁴ Anders Hektor (2001) muodosti tutkimuksessaan seuraavat informaatiotoiminnot: search & retrieve, browsing, monitoring, unfolding, exchanging, dressing, instructing ja publishing. Näiden informaatiotoimintojen kääntäminen suomeksi ei ole ongelmattonta. Dressing on Hektorin käytössä eräänlainen täyttämisen termi, mutta silti nimenä käytännöille, joissa informaatiota on kehystetty ja ilmaistu merkein, sanoin ja kuvin. Dressing kääntyy varmasti parhaiten informaation pukemiseksi.

enemmän merkinnällistämistä, niin ohjaaminen voi olla sosiaalista informaation antamista. Se ei kuitenkaan ole julkaisemista, joka sisältää informaation suunnan yksilö -> yleinen. Ohjaaminen voi ilmetä kannanottoina, määräyksinä tai ohjeistuksina. (Hektor 2001, 87.)

Sköld (2015) tutkii artikkelissaan virtuaalista yhteisöä, joka muodostaa muistiaan tallennetun tiedon pohjalle. Sköld (2015) kirjoittaa ymmärtävänsä tutkimuksen kohteensa ”vuorovaikutukselliseksi, tietokonevälitteiseksi tilan esitykseksi”. Hektorin (2001) jaottelussa tämä toiminta on *pukemista*. Hänen mukaansa informaation pukeminen on esimerkiksi päiväkirjallisen aineiston tuottaminen. Informaatiota voidaan vaihtaa: sitä jaetaan ja vastaanotetaan. Materiaali voi olla puhetta ja kirjoittamista, mutta myös käytännön tasolla valokuvaamista. Sköldin (2015) tutkimuksessa muistin muodostuminen tapahtuu pukemisen tavoin: määrittelemällä ja kerronnallistamalla (Hektor 2001, 201).

Sköld (2017) on kiinnostunut myös wikien muotoutumisesta dokumentaariseksi resurssiksi. Hän toteutti kolmen kuukauden etnografisen tutkimuksen videopelikulttuurista. Hän esittää, että dokumenttien välityksellä voidaan tavoittaa sosiaalisia ryhmiä.

Informaation tuottaminen voi tapahtua kuvallisesti, kuvia käyttämällä. Hartel ja Savolainen (2016) esittelevät tekstissään informaation kuvallisia metaforia. Myös Hartel ja Thomson (2011) toivat esiin tutkimuksessaan, että kuvia käytetään tiedon jakamiseksi sosiaalisesta maailmasta, kuten yhteisöstä tai järjestöstä. He muistuttavat, että kuva on

usein tehokkaampi, kuin sanallinen ilmaisumuoto. Kuvia voidaan käyttää myös tarinoiden kertomiseen. (Hartel & Thomson 2011.)

Hektorin (2001) tutkimuksen haastattelujen mukaan julkaisemista tapahtui verkkosivujen pitämisen yhteydessä. Tuotos voi olla verkkosivuille päivitettäviä kuvia erilaisista asioista. Kotisivujen käyttö on edelleen toimiva tapa välittää kuvia ja informatiivista tekstiä. (Hektor 2001.) Ginsburgin (1995) tutkimuksessa tärkeä kysymys on, kuka kontrolloi tuotantoa ja jakelua. Nykyisten nopea- ja helppokäyttöisten sosiaalisen median palveluiden ja valokuvaamisen aikakaudella paikallisen, alkuperäiskansallisen tai muun matalabudjetoidun tuotannon tekeminen on realistisempaa. Uusi teknologia mahdollistaa tutkijoille erilaisten kokeellistenkin antropologisten menetelmien käytön, sekä ilmiöiden ymmärryksen. Ne tekevät helpommiksi toimijoiden tutkimisen heidän tuottamistaan dokumenteista. Dokumentaarinen, esteettinen ja informatiivinen aineisto luo ymmärrystämme maailmasta ja lähentää valokuvan ja todellisuuden suhdetta (Aaltonen 2011, 25; Lundström & Rajakari 2012, 63).

Sköldin (2015) tutkimuksen keskeistä antia on ymmärtää muistin muodostuminen. Hänen mukaansa dokumenttien luominen ja arvottaminen ovat yhteydessä muistin funktioihin. Walsh ja Ungson (1991) tuovat esiin, että muisti on organisaatioiden kontekstissa vertauskuva. Heidän mukaansa organisaatiot pystyvät vertauskuvallisesti ajattelemaan, sillä organisaatiot muodostuvat yhteisen kielen ja päivittäisen sosiaalisen verkoston vuorovaikutuksessa ja erilaisille intentioille. Muistaminen tapahtuu Sköldin (2015) mukaan dokumentoinnin prosesseissa, kun sosiokulttuuriset käytännöt tuottavat

informaatioresursseja, joilla on sisältö, muoto ja järjestys. Näitä informaatioresursseja voi tutkia ja tulkita medioiden välityksellä. Walsh ja Ungson (1991) kirjoittavat, että erilaiset muistin representaatiot johtavat erilaisiin oletuksiin ja käsityksiin.

Hektorin (2001) jaottelun pukeminen pitää sisällään informaation tuottamisen tyyllisiä käytäntöjä. Informaation pukemisen toiminnot kohdistuvat informaation kehystämiseen ja kognitiivisen tuotoksen ilmaisemiseen. (Hektor 2001, 86.) Tämä hieman kaavamaiselta ja muodolliselta kuulostava toiminto ilmenee Sköldin (2017) tutkimuksen tavoitelähtöisen informaation tuottamisessa. Informaation tuottamisen käytännöt sisältävät hänen tutkimuksessaan harrastamisen kontekstissa tapahtuvat tekstien, kuvien ja videoiden luomisen, keskustelut ja informaation jakamisen sivustolla. Näiden käytäntöjen avulla yhteisön jäsenet identifioivat itseään, millä tarkoitetaan, että käytännöt ovat erikoistuneita luonteeltaan. (Sköld 2017.)

Informaation pukeminen voi olla osa informaation jakamista ja vastaanottamista. Se voi silloin olla tulkittavissa. Asiat, joita lisätään, ovat ajatukset, ideat, faktat, tiedon palaset, jotka on ilmaistu merkein, sanoin ja kuvin. Tämän kategorian teko on informaation pakkaaminen merkkeihin ja kuviin. Toiminnan suunta on julkiseen ja jaettavaksi muiden kanssa. (Hektor 2001, 86-87.)

3.2 Informaatio vakavahenkisessä harrastamisessa

Hartel, Cox ja Griffin (2016) selvittivät Anders Hektorin (2001) näkemyksiin ja vakavahenkiseen harrastamiseen pohjaten informaatiokäyttäytymistä. Hartel ynnä muut (2016) esittävät, että painotus informaatiokäyttäytymisen tutkimuksessa on ollut

akateemisissa ja työelämän tilanteissa. Hektorin (2001) näkökulmassa informaatiokäytännöt ovat osa tiedonhankintaa ja -käyttöä. Tiedontarpeet ajatellaan ilmeneviksi tietyissä konteksteissa.

Hill ja Pecoskie (2017) tutkivat fanifiktioyhteisöä vakavahenkisen harrastamisen näkökulmasta. Fanifiktio perustuu erilaisten mediaesitysten uudistumiselle, jossa jo olemassa oleviin pohjateksteihin (*root text*) yhdistyviä uusia julkaisuja tuotetaan. Hartel (2006) tutki etnografian avulla informaatiokäytäntöjä, jotka kohdistuvat valokuvatuotoksiin. Hartel esittää, että toiminnan jatkuminen näkyy uusina päivityksinä ja sisältöinä.

Hartel (2010) tutki dokumenttien hallinnointia vakavahenkisessä harrastamisessa. Hänen apunaan on kenttäanalyysi (*domain analysis*). Sama menetelmä, jossa pyritään luomaan harrastamisen kontekstista kenttäanalyysi, oli käytössä Hartelin artikkelissa (2003) aiemmin. Hartel (2003) luo harrastuskentän ('Hobby Domain') käsitteen yhdistäessään vakavahenkisen harrastamisen kenttäanalyysiin. Hän käsittelee myös Savolaisen (1995) päivittäisen elämän tiedonhankinnan käsitettä ('ELIS'). Hartelkin korostaa, että tiedonhankinnan tutkimusta ei ole kohdistettu vapaa-aikaan paljoa. Silti käsitys työn ulkopuolisesta elämästä on perustellusti vähintään yhtä tärkeää kuin ammatillinen työelämä. Kenttäanalyttisin menetelmin tutkimus voidaan kohdistaa harrastusmiljöihin ja sen informaation muotoihin.

Hartel (2010) käsittelee tekstissään ruoanlaittoon liittyvien kotikirjastojen etnografiaa. Erityisesti hän on kiinnostunut yksilöllisistä informaatiotuotoksista, joita ruoanlaittoa harrastavat luovat. Hän tutkii informaatiota henkilökohtaisissa tiloissa, kuten kodeissa.

Ne muodostavat ihmisten välittömät informaatiotilat, joissa henkilökohtaista informaatiota hallitaan. Hartel (2010) esittää, että henkilökohtaisten informaatiokokoelmien tutkimusta ei ole paljon. Yksi tutkimustyyppi on Hartelin mukaan kiinnostunut yhteydestä henkilön ja hänen kotikirjastonsa välillä. Tämäkin tutkimus on vapaa-ajan kontekstiltään kotiin painottunutta.

Hartel esittää, että hänen tutkimuksensa ovat 'kollektivistisia' luonteeltaan. Sillä viitataan Taljan, Tuomisen ja Savolaisen (2005) tutkimukseen informaatiotieteiden aatteellisista taustatekijöistä. Kollektivistiset tutkimuksen taustatekijät limittyvät käsityksiin ymmärryksen sosiaalisesta alkuperästä. Se tukeutuu vygotskyläiseen näkökulmaan: tieto muotoutuu ja tieto kehittyy sosiokulttuurisen kontekstin kautta. Kyseessä olevalle näkökulmalle on ominaista, että kulttuuristen merkitysten ajatellaan olevan yhteisesti jaettuja. Kollektivististen taustavirtausten näkökulman omaavat tutkijat lähestyvät muutoksia informaatioprosesseissa sosiaalisista, organisationaalisista ja ammatillisista konteksteista sisältä käsin. (Talja, Tuominen & Savolainen 2005.) Näin huomio siirretään yksilön tietorakenteista kohti "tiedon tuottamisen, jakamisen ja kuluttamisen yhteisöjä" (Jacob & Shaw 1998).

Hartel (2010) käytti kuvaesseitä, jotka kertoivat kotipainotteisten informaatiokokoelmien tarinoita. Hänen löydöstensä mukaan informaatio ruoanlaittoharrastajille ei ole pelkästään kokkaamiseen liittyvää. Näkemys henkilökohtaiseen ruoanlaittoon liittyvässä kirjastossa on holistinen. Keskeinen tutkimuksessa esiintynyt genre oli resepti, eli ohjeistus ruoan valmistamiseen. Nykyaikana kysymys paperisista ja fyysisistä informaatioresursseista on haastettu

internetin myötä. Voi silti olla, että juuri henkilökohtaisen maun mukainen, esteettisesti arvokas ruoka-aiheisista kirjoista koostuva kokoelma on hieno. Harawayn (2008) esiin tuoma *hinta*-laskelma onkin riippuvainen siitä, keneltä laskelmasta kysytään. Kokkirjojen ja reseptien tarkoitus on luoda esteettisiä, symbolisia ja omistamiseen liittyviä arvoja.

Informaatio ei ole luonteeltaan aina kuitenkaan voimakaspohjaista ja häiriötöntä. Se voi olla myös matalamielistä ja toisinaan ahdistunuttakin. Rescuekoirien kohdalla näin usein on. Rescuekoirien globaalissa asetelmassa koirien hylkääminen ja kaltoinkohtelu on paikoin julmaa. On edelleen erityisen hyväksyttyä ja dynaamista hylätä koira, kun siitä ei ole hyötyä eikä hupia. Katukoiran tilannetta voidaan kutsua maallisen prosessin tuotannon tulokseksi. Rescuejärjestöt tekevät paljon töitä, jotta nämä prosessit tulkittaisiin useammin vääriksi tavoiksi kohdella koiraa. Informaatio on tärkeässä roolissa rescueyhteisön toiminnassa. Pelkiltä päivityksiltä näyttävät dokumentit sisältävät suuren määrän aikaa ja vaivaa, halua ja kiinnostusta kohdata ja pelastaa eläviä koiria.

Fanien halu kehittää uusia julkaisuja on pohjalla fanifiktioyhteisön toiminnassa. Toimijat ovat myös informaation tuottajia: he työskentelevät yhteisössä muotoillakseen tekstejä. Yhteisöön osallistuvat käyttävät kirjoittamista ja lukemista tukeakseen toinen toistaan. Keskeiset tekijät yhteisössä ovat kulttuurituotteet ja yhteisölliset tuottamisen prosessit. Intertekstiksi kutsutaan pohjatekstiin suhtautuvaa tekstiä (Tieteen termipankki: intertekstuaalisuus 2019) ja paratekstiksi varsinaisen tekstin *kynnystä*, kuten johdantoa, väliotsikkoa tai takakansitekstiä (Tieteen termipankki: parateksti 2019).

Hartel, Cox ja Griffin (2016) korostavat informaation tärkeää asemaa vakavahenkisen harrastamisen kontekstissa. Kirjoittajat ottavat tarkasteluun kolme erilaista harrastamisen ilmiötä: harrastuksen, harrastelijamuusikkouden ja lenkkeilyn. Kirjoittajat ovat kiinnostuneita käyttäytymisestä ja käytännöistä, eivät pelkäästi informaatiosta. He pyrkivät laajentamaan näkemystä informaatiosta siihen, kuinka sitä käytetään, luodaan ja jaetaan.

Hartel, Cox ja Griffin (2016) esittelevät Hektorin (2001) mallin yksityiskohtaisesti ja jaottelusta poimitaan esimerkkejä johdonmukaisesti. He esittävät kuitenkin mallin soveltuvan huonosti nykyisiin sosiaalisen median toimintoihin, koska palveluissa rajat informaation pukemisen, ohjaamisen ja julkaisemisen välillä katoavat. Kirjoittajat suosittelevat, että informaatiokäytäntöjen tutkimus päivitetään vastaamaan informaatioympäristöjä. Nykyiset informaatioympäristöt sisältävät monien eri ominaisuuksien ja toimintojen sekoittumista ja yhdentymistä. Keskeiseksi ongelmaksi kirjoittajat kokevat sen, että informaatiotoiminnot eivät rajaudu nykyisten informaatioympäristöjen vaatimiin tavoin. (Hartel ym. 2016.)

Majasen (2009) työ on pro gradu -tutkielma. Hän selvitti koiraharrastajien tiedontarpeita, heidän tiedonhankintakanavia ja -lähteitä sekä mitkä tekijät niiden valintaan vaikuttavat. Yksi tiedonjakamiseen liittyvä rooli ilmenee tutkimuksessa, joka on kouluttajan rooli. Walsh ja Ungson (1991) esittävät, että tällainen rooli yhdistää yksilön ja yhteisötason muistin.

Majanen (2009) hyödyntää vapaa-ajan toiminnan käsitettä. Hän huomioi, että harrastajat identifioivat itsensä vahvasti kyseiseen sosiaaliseen maailmaan.

Sitoutumisen käsite ilmenee, jolla viitataan motivoituneeseen toimintaan. Kirjoittaja tekee selväksi, että toiminta on sidoksissa ympäröivään kulttuuriin. Kirjoituksessa kiinnostus on tiedossa, jota toiminnan eri vaiheissa esiintyy, jota niissä tuotetaan, informaation liikkeessä eri toimintajärjestelmien välillä ja informaatiokäyttämisen ja tiedon jakamiseen vaikuttavissa kontekstuaalisissa seikoissa. Informaatiokäytännöt määritellään tutkimuksessa hakemiseksi, käyttämiseksi ja jakamiseksi. Haasion ja Savolaisen mukaan tiedon käyttäjä on aktiivinen toimija (ks. Majanen 2009, 13).

Majasen (2009) tutkimuksessa arvot ja asenteet tulevat esiin, kun motivoivia asioita kysytään. Harjoittelun ja muiden kouluttamisen vakavasti ottamista arvostetaan. Tutkimuksessa asetetaan mielekkäästi ihmiset ja koirat samaan kuvaan. Koirien asema otetaan huomioon esimerkiksi liian pienen harjoitustilan kohdalla. Rescuetoiminta ei tule mainituksi. Tutkimuksessa esitetään, että tiedonhankintaan vaikuttavat monet eri tekijät. Tiedon jakamista tapahtuu ryhmän sisällä. Koulutustilanteissa tiedonjakajan rooli on tärkeä. Haastatelluilta kysyttiin mm. kokevatko he olevansa enemmän tietoa saavana vai jakavana puolena. Tulokset jakautuivat tasaisesti. (Majanen 2009.)

4 TUTKIMUSMENETELMÄT

Tässä luvussa esitellään tutkimusmenetelmät, avataan analyysiä, sekä esitetään aineisto.

Tutkin seuraavien järjestöjen verkkosivuja: Balkanin koirat ry, Kodittomat Bulgarian koirat ry, Auringonkoirat ry, Galgos del Fenix ry, Hard Luck Paws ry, Rodoksen kodittomat eläimet ry, Kyproskoirat ry, Pet Rescue Finland ry, Kirputtajat ry, Kodittomien koirien ystävät ry, Onnentassut ry, Rescueyhdistys Kulkurit ry, Nobody's Dog – Serbian kodittomat koirat ry, Eläinten suojakoti Toivo ry, Rescue ystävät ry, Viipurin Koirat ry, Rekku Rescue ry. Tutkin edellä mainittujen järjestöjen verkkosivuilta kotia etsiviä koiria käsitteleviä tekstejä ja kuvia. Yksi keskeinen tulkintaa ja tutkimusta jäsentänyt jaottelu ilmeni informatiivisen ja esteettisen käsitteissä. Niiden kautta saatettiin paikantaa ilmiötä, joka liittyy yksilöiden käsityksiin siitä, mistä he pitävät ja mitä he pitävät kauniina (Day 2014, 73). Varsinainen analyysi kuitenkin tapahtui tästä tiedon luonteen jaottelusta irrallaan. Dokumenttien tutkimisessa käytettiin sekä tekstin että kuvan analyysiä. Esimerkiksi valokuvien välityksellä on mahdollista arvioida informaation tuottamisen käytäntöjä (Grady 1996).

Kuvien kohdalla pyrin havainnoimaan jonkinlaista prosessia. Vaikka kuvat ja videot eivät kertoisikaan todellisuudesta suoraan, niillä on vaikutusta käsityksiimme todellisuudesta. Dokumentit ovat kiinnostavia niiden yhteisyyttä luovan vaikutuksen ansiosta. Esimerkiksi kuvat yhdistävät sivuja selailevan rescuejärjestöjen toimijoihin, tarhoihin ja

koiriin, jotka käyvät läpi prosessia, jossa ne muuntautuvat arvottomista eliöistä rakkaiksi perheenjäseniksi.

4.1 Verkkoetnografia

Tutkimusmenetelmänä käytin verkkoetnografiaa. Sitä on käytetty muun muassa pelimaailmojen yhteydessä, joissa ilmenee virtuaalisia tiloja sekä virtuaalista vuorovaikutusta (Hine 2008). Tuotetun aineiston analyysi suoritettiin sisällönanalyysin avulla. Etnografinen kenttätyö sijoittui verkkosivuille, joiden päivityksiä havainnoin neljän viikon ajan syksyllä 2019. Opiskelin aihetta sivuilta löytyvistä materiaaleista ja mietin miten rutiineja ja rakenteita voisi tutkia. Järjestöt ja kotia etsivät koirat tulivat tutuiksi. Varsinaiset taidot, jotka olisivat ryhmän jäsenyyden ehtoina, eivät välittyneet verkkodokumenteista. Mutta toiminnat, joissa on sosiaalinen luonne, tulivat vastaan. Suosittelin esimerkiksi kotia etsiviä koiria lähipiirissäni.

Havainnoijan roolini oli ulkopuolinen. Tutkimuskohdetta lähestyin havainnoimalla ja tulkitsemalla sivuille päivitettäviä dokumentteja. Dokumentteja, sekä niihin sisältyviä tietoja ja kuvailuja pyrin tavoittamaan toiminnassani verkkoetnografian avulla. Henkilökohtaisen kokemuksen käyttö ja suositukset ilmenivät, mutta analyysissä ne rajautuvat ulkopuolelle. Tutkimuksessa tärkeitä asioita ovat ihmissuhteet, kielet, paikalliset ryhmät ja ihmiset, sekä kulttuurin tarkoitus monille heistä (ks. Marcus 1995). Tutkimuksessani keskiössä ovat kuitenkin verkkosivuille tuotetut dokumentit, jotka sisältävät verkon välityksellä eniten nähtävillä olevan osan toiminnan tuotoksista. Tutkimuksessa ulkopuolelle rajautuivat myös omat aktiviteettini.

Verkkoetnografisessa tutkimuksessa perinteiset etnografiset tekniikat ja käsitteet ovat yhdistettynä digitaalisen alueeseen. Verkkoon lisättävät dokumentit tekevät tutkimuksesta verkkodokumentaarisen: sisällöt ovat diskurssien, tavoitteiden ja käytäntöjen muovaamia. Tavalliseen verkkoetnografian päivään kuului tietokoneen avaaminen ja enemmän tai vähemmän systemaattisesti verkkosivuilta hankittavan informaation ja muistiinpanojen yhdistäminen aineistoksi.

Etnografisen havainnoinnin kohdistaminen verkkosivuille on perusteltua. Rescuejärjestöjen toiminta on tehostunut internetin vaikutuksesta, vaikka se ei olekaan täysin mahdotonta ollut ennen internetiä. Lisäksi rescuejärjestöjen tuottamat dokumentit löytyvät niiden verkkosivuilta, jolloin tutkimuksen sai kohdistumaan suoraan tiedon ilmenemismuotoihin. Rescuejärjestöt lisäävät materiaalia verkkosivujen lisäksi sosiaalisessa mediassa, mutta esimerkiksi Facebook rajautui ulkopuolelle, koska siellä korostuu tiedon käyttäjän ja kommunikaation vastaanottajan asema. Mediasisältöjen luonne on sosiaalisessa mediassa vuorovaikutteisempi ja kiinnostava koiria adoptoineiden ja adoptoivien näkökulmasta.

Verkkoetnografian aikana tuotettu aineisto on julkista ja julkiseksi tarkoitettua. Yksityisyyden aste muuttuu, kun siirrytään sosiaalisen median keskusteluihin, mutta myös silloin, kun koiran status muuttuu kotia etsivästä kodin löytäneeksi. Tutkimuksen kohteena olevat kotia etsivien koirien dokumentit päivitetään verkkosivuille, josta tiedot on kerätty. Tutkimusetiikkaan palataan myöhemmin. Sosiaalisen median kontekstissa tässä tutkimuksessa sivutaan pienimuotoisesti muutamia Youtube-videoita. Laajamittaista videoiden luokittelua ei tehdä.

Etnografinen havainnointi kohdistui sekä uusien dokumenttien tuotantoon, joka tapahtui uusia päivityksiä havainnoimalla, että ajankäytön sen salliessa muihin, aiemmin luotuihin dokumenttikokoelmiin. Tutkimuksen etnografisen analyysin tarkoitus on mallien löytäminen ja elementtien tunnistaminen, sekä niiden suhteiden kartoitus.

Etnografisessa tutkimuksessa pyritään luomaan ns. tiheä kuvaus tekijöistä ja tapahtumista. Se voi ilmetä moniulotteisena tutkittavan ilmiön ymmärtämisenä. Etnografisessa tutkimuksessa keskitytään toimintojen, ihmisten, järjestelmien ja teknologioiden ymmärrykseen. Etnografia on perusluonteeltaan ihmisten toimintojen ja kulttuurien tutkimusta. (Geertz 1993; Geiger & Ribes 2011.) Tutkimuksessa kuvataan, miten järjestöt tuottavat informaatiota rescueyhteisössä, joka toimii vakavahenkisen harrastamisen alueella. Pyrin hahmottamaan ja tutkimaan tapaa, jolla informaatio vahvistaa kulttuuria, yhteisöä ja yksilöä.

Isomäki, Lappi ja Silvennoinen (2013) kirjoittavat verkkoetnografiasta. He esittävät kiinnostavia huomioita siitä: onko verkko mahdollistanut yhdistysten syntyminen, ovatko kulttuurit syntyneet verkossa vai ovatko kulttuurit siirtyneet verkkoon? Rescueyhdistykset ovat syntyneet 2000-luvulla ja käyttävät internetiä hyödykseen. Verkon voidaan sanoa mahdollistaneen yhdistysten toiminnan. Verkossa rescueyhdistykset eivät varmastikaan ole syntyneet, vaan voidaan sanoa niiden siirtyneen sinne. Internet ilmenee tutkimuskohteessa välittävänä tekijänä, ja moni toiminto tapahtuu verkon ulkopuolella.

Koen valinneeni sopivan tavan tutkia aihetta. Pidän menetelmiä mielekkäinä, kun tavoitteena on tarkastella yhdistysten informaation tuottamista. Vahvuus

tutkimuksessa on asioiden näkeminen toimijoiden näkökulmasta (Geertz 1993). Tutkimuksessa pyritään pitämään toimijoiden – informaation tuottajien – tapa ymmärtää asioita mukana (Jokinen, Juhila & Suoninen 2012). Havainnoinnin yhteydessä tuottamani aineisto analysoidaan sisällönanalyttisesti.

4.2 Analyysi

Tutkittavat verkkosisällöt sisältävät usein kuvia ja videoita, sekä tekstiä, joiden tarkoitus on kertoa koiran menneisyydestä, sosiaalisuudesta ja olemuksesta. Rescuetoimijat, jotka tutustuvat koiriin ja viettävät niiden kanssa aikaa, käyttävät erilaisia näkökulmia. Esimerkiksi koirien menneisyydestä ei aina tiedetä mitään, joten joissakin yhteyksissä löytöhetki pyritään sekä videoimaan että sanallistamaan informaatiopitoisesti. Päähenkilö on yksittäinen koira, josta kerrotaan niitä tietoja, joiden avulla todennäköisesti koti löytyy nopeammin.

Analyysissä auttoi, kun pyrki havaitsemaan dokumentaation rakenteita. Analyysiä ei tehdä vain yhdessä tutkimusprosessin vaiheessa vaan pitkin matkaa (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 223). Dokumentoinnin rakenteiden tiedostaminen aikaisessa vaiheessa tutkimusta teki mahdolliseksi havainnoida dokumentin menneisyyttä, dokumentoinnin tarinallisuutta, kielen käyttöä ja kuvailemista.

Gatson (2011) kirjoittaa, että ”ei-osallista havainnointia ei ole olemassa”. Tämän tutkimuksen kohdalla verkkosisältöjen tutkiminen edellyttää tulkitsemista ja lukemista. Tutkittaessa verkkosivuja olemme eräällä tapaa *jo sisässä*. Hine (2008) pitää tärkeänä systemaattisen sisällönanalyysin tärkeyttä verkkoetnografisessa tutkimuksessa. Hine

(2000, 8-9) tuo esiin myös sen, että yhteydet ja virrat virtuaalisen ja todellisen välillä ovat tärkeitä. Vaikka kiinnostus verkkoetnografiassa kohdistuu enemmän aiheeseen, kuin sijaintiin, tässä tutkimuksessa pyritään tavoittamaan digitaalisessa ilmenevät yhteydet fyysisiin paikkoihin. Rescuetoiminta nimittäin poikkileikkaa ainakin kahdenlaisia dikotomioita: globaali/paikallinen ja keskus/periferia. Eryteisesti kuva-aineiston analyysissä kiinnostus kohdistuu sijainnin tarkasteluun. Se on paikannettavissa usein koiratarhalle, joka esiintyy 'keskuksena'. Toiminnalla on usein jonkinlainen suhde paikallisuuteen.

Verkkosivuja havainnoimalla kerätty aineisto analysoitiin. Menetelmänä käytettiin sisällönanalyysiä rescuejärjestöjen verkkosivuista. Pyrkimyksenä oli rakentaa sellainen malli, joka esittää tutkittavaa sisältöä supistetummassa ja yleisemmässä muodossa. Analyysissä pyrittiin muodostamaan sisältöjoukkoja, jotka rakentuivat tiettyjen sisältöehtojen mukaan. Sisältöjoukkojen ehdot eriteltiin operationaalisesti dokumenteista. (Pietilä 1973.)

Dokumenteista voi päätellä, mihin toimijat kiinnittävät huomiota koirissa ja niiden adoptioprosessissa. Verkkosivuilta löytää suoraan toimijoiden tekemiä kategorioita, jotka pitävät sisällään luokittelut iän, koon tai sukupuolen mukaan. Dokumenteista löytyy myös niitä havainnoimalla sisältö- ja dokumenttiluokkia. Osa toiminnasta on valokuvaamista, mikä tapahtuu suhteellisen rutinoituneesti: yleistäen voi sanoa, että videokuva sisältää useiden koirien juoksentelua ja haukkumista tarhalla, ja yksittäisiin valokuviin poimitaan yksittäinen koira. Kuvaamisen lisäksi dokumentoinnissa käytetään sanallista ilmaisua. Koirien käyttäytymisen tulkinta on rescuejärjestöissä

informaatiopitoista. Verkkosivuilla kuitenkin ilmaistaan eksplisiittisesti, että koirien käytös saattaa muuttua paljonkin siirryttäessä tarhalta kotiin. Nykyinen kuvaamisen teknologia ja verkon vaikutus yhteisöllisyyteen ovat muokanneet yksittäisten toimijoiden tapaa ottaa kuvia (Pink 2013).

Koirien löytäminen ja pelastaminen tarhalle ovat lähtökohdat koiran adoption kannalta. Erilaiset toimijat, joiden yhteistyönä koirien pelastaminen tapahtuu, ovat koiria välittävät järjestöjen sisällöntuottajat, koiratarhojen vapaaehtoiset, kotihoitopaikat, eläinlääkärit ja koiria adoptoiva yhteisö. Koiran adoptointiin vaikuttaa moni tekijä, eikä kaikille löydy kotia. Moni koira elää koko elämänsä tarhoissa. Koirien dokumentoinnin takana on paljon hiljaista tietoa. Rescuekoirista kertovat dokumentit sisältävät asioita, joita ei sanallisteta. (Talja ym. 2005.) Vastuullinen rescuetoiminta ”ei ole postimyyntiä”. Koiriin tutustutaan ajan kanssa ja niille pyritään löytämään sitoutunut ja yleisesti sopiva koti. Adoptointiohjelma on prosessi, johon kaikki koirat eivät sovellu.

Koiran käyttäytymisen tutkiminen vaatii tulkintaa (Kaimio 2010). Tulkinta kerronnallistetaan verkkosivuille teksteiksi ja kuviksi. Tutkimukseni on siis tulkinnan tulkintaa. Hyödyntämällä rajaamisen, spesifioimisen, keskittämisen ja sisältämisen toimintoja, tavoite on *rakentaa muiden ihmisten rakentamasta*. (Geertz 1993.) Järjestötoimijat tallentavat, videoivat, analysoivat, tulkitsevat ja kerronnallistavat elämää tarhoilla. Näiden toimintojen tarkoitus on tuottaa tietoa yhdistysten verkkosivuille. Tuloksena on yleensä paljon informaatiota. Informaation tuottaminen tapahtuu yhteisön asettamissa rajoissa.

Vapaaehtoistoiminta sanallistetaan lähes jokaisen verkkosivun kohdalla. Toimintaa kuvataan pienimuotoiseksi vapaaehtoistoiminnaksi. Joissakin koirien kuvauksissa ilmaistaan tarkasti, että koiran pelastanut ihminen on vapaaehtoisesti toiminnassa mukana. Yksi vapaaehtoistoiminnan muodoista ilmenee matkailijoiden huolestuneisuudesta heidän tavatessaan loukkaantuneita eläimiä ja sen seurauksena eläinjärjestöihin yhteydenpitoa. Yhden järjestön verkkosivuilla esimerkiksi mainitaan, että eläimiä autetaan tarvittaessa eri paikoissa.

4.3 Tutkimusetiikka

Tutkimus kohdistui julkiseen ja julkiseksi tarkoitettuun verkkoympäristöön. Sisältöjen lisääminen julkisiin konteksteihin – verkkosivuihin – tarkoittaa sitä, että informaation tuottajat kokevat kontekstin julkiseksi. Aineisto on julkista, koska se on julkisesti kaikkien saatavilla internetissä. (Markham & Buchanan 2012.)

Yksityisyys varmistettiin käyttämällä koirista valenimiä. Kun koirien asema yhteisössä muuttuu kodin löytäneeksi, myös sen yksityisyys muuttuu. Valenimien käytöllä pyritään häivyttämään yhteyttä yksittäisen koiran ja aineiston välillä. Aineisto on tuotettu ryhmistä, eikä ihmisiä voi tunnistaa.

Sisällönanalyysistä ei voi aiheutua vahinkoa toimijoille. Tutkimuksen haitat on minimoitu ja toimijoita on kunnioitettu. Tutkimuksesta on mahdollisesti tukea yhteisölle. Tutkimuksen tavoite on hyvä ja toivottu vaikutus. Tutkimuksen aikana tuotettu aineisto on perusteltu ja hyödyllinen. (Markham & Buchanan 2012.) Aineisto on syntynyt

tutkijasta riippumatta, jolloin se on luonnollinen (Jokinen ym. 2012). Yhteisön ja tutkijan odotukset eivät ole ristiriidassa. Mahdollinen vaikutus on toiminnan tukeminen.

Seuraavassa luvussa esitellään tutkimuksen tulokset.

5 TULOKSET

Ensin luvussa 5.1 esitetään rescuejärjestöjen omat kategorisoinnit. Sen jälkeen luvusta 5.2 eteenpäin esitetään havaintopohjaisia löydöksiä. Havainnoinnin pohjalta voidaan sanoa, että rescuekoirasta kertoviin dokumentteihin sisällytetään kolmenlaista informaatiota. Näistä informaation ilmaisuista muodostui kolme sisältöluokkaa: *menneisyys, sosiaalisuus ja kuvaus/luonnehdinta*. Osassa ilmaisuista oltiin yhdistetty tiettyihin ja yksittäisiin kohtiin kahden kategorian muotoja. Nämä kahden kategorian käyttämiset esitellään luvussa 5.2.

Lopuksi, kun lukijalla on jo jonkinlaiset näkemykset kategorioista, esittelen ne yksittäin ja toisistaan erillään. Kategorioiden tarkempi kuvailu sijaitsee luvussa 5.3. Tulosluvun päättää kuva-aineiston analyysi luvussa 5.4.

Ensin kuitenkin luettelen anonymisoidun listan tutkimuksessa esiintyneistä rescuekoirista: Lukas, Tinja-Riikka, Jesse, Minna, Kreeta ja Liisa, Anne, Tuija, Emma, Natalia, Anssi, Katarina, Joonas, Anna, Jukka, Rosengårdin pennut, Timo, Paulus, Jere, Olga, Emmi, Albin, Adelina, Juha, Sanni, Nora, Sauli, Leo, Tia, Tim, Rasmus, Robin, Pyry, Julia, Glen, Nathalie, Joni, Petteri, Ria, Simon, Kaisa, Teemu, Jenny, Joel, Ville, Juliette, Linda, Jennifer, Jasse, Magdalena, Fredrik, Jessica, Walter, Jonna, Mikko, Valtteri, Jari, Hanna, Henri, Caroline, Kosovare ja Lassi. Yhteensä tutustuin siis yli 60 rescuekoiraan.

5.1 Järjestöjen omat kategoriat

Rescuejärjestöjen verkkosivuilta löytyvät eksplisiittisesti ilmaistut luokat. Ne ilmaisevat erilaisia kategorioita, jotka pohjautuvat eroavaisuuksille esimerkiksi koirien

kokoluokista, sukupuolesta ja iästä. Jotkut järjestöt jaottelevat koirat sen mukaan, ovatko ne löytäneet vielä kotia. Muita eläimiä pelastavat järjestöt saattavat laittaa sivuilleen yläkategorian eläimet, sekä sen alle esimerkiksi kodittomat koirat ja kodittomat kissat. Tällöin luokittelu perustuu kodittomuudelle yleisesti.

län mukaan koiria jaottelevat kolme järjestöä. Tällöin esimerkiksi jaottelu perustuu "pentuihin", "aikuisiin", "senioreihin" tai selkeästi iän mukaan, kuten "1-4v. koirat" ja "aikuiset (3-6v.)" koirat.

Pelkästään sukupuolen pohjalta kategoriointia on käytetty yhdessä järjestössä. Jaottelu perustuu silloin "poikiin" ja "tyttöihin". Yhden järjestön kohdalla kategorisointi sisältää sekä iän että koon mukaiset jaottelut. Tällöin kategoriat ovat esimerkiksi "keskikokoiset aikuiset" tai "suurikokoiset aikuiset". Toisaalta yhdessä järjestössä on kategorioissa yhdistetty sukupuoli ja koko. Siinä ollen jaottelu ilmenee kategorioissa, kuten "tytöt < 40cm" ja "pojat > 50cm".

Yhdessä järjestössä koirat ovat lähtökohtaisesti tietyn rotuisia, joten niitä ei periaatteessa erikseen olla jaoteltu. Kategorioissa mainitaan "kotia etsivät galgomme".⁵ Kahden järjestön sivuilla jaottelu pohjautuu koirien maantieteelliselle sijainnille. Tällöin esimerkiksi yläluokka on kodittomat koirat, jonka alaluokkia ovat "Serbian koiratarhoilla

⁵ Galgo on espanjalainen koirarotu, jota käytetään metsästyskausina.

kotia etsivät koirat”, ”Suomessa kotihoidossa kotia etsivät koirat” ja ”Unkarin tarhalta kotia etsivät koirat”.

5.2 Tekstien kaksi kategoriaa

Keskeisin yhdistyminen sijaitsi menneisyys- ja kuvaus/luonnehdinta -kategorioiden alueella. Toinen, hieman vähäisempi yhdistyminen sijaitsi sosiaalisuus- ja kuvaus/luonnehdinta -kategorioiden alueella. Kolmanneksi havaittiin sosiaalisuus- ja menneisyys-kategorioiden yhdistymistä.

Kun koirien perimästä voidaan tehdä päätelmiä, ne kuuluvat *menneisyys*-kategoriaan. Tämä edellyttää kuitenkin sen huomioimista, että lähes aina päätelmät perimästä ovat tehtävissä vain havainnoimalla koiran ulkoisia piirteitä ja olemusta. Koirien perimä (menneisyys) ja koirien ulkonäkö (kuvaus/luonnehdinta) yhdistyvät. Esimerkiksi huomiot koiran energisyydestä voidaan selittää paimentyypisyydellä, kuten on Olgan tapauksessa.

Menneisyys- ja kuvaus/luonnehdinta -kategoriat limittyvät Juhan, Sannin, Jeren ja Emmin tiedoissa. Juhan ja Sannin korvat olivat typistetyt. Informaation tuottajat epäilevät, että Juhaa ja Sannia on käytetty pentujen tehtailemiseen. Vapaaehtoinen pelasti heidät tappotarhalta, jossa ne oltaisiin lopetettu. Jeressä sanotaan sen sijaan olevan jotain metsästyskoiraa. Jerestä lisäksi arvellaan, että hänet olisi hylätty kadulle epäonnistuttuaan metsästysreissussa. Hän oli pyörinyt kaupungilla hätääntyneenä. Emmin perimästä voidaan sanoa, että hänessä on laumanvartijarotua.

Joidenkin koirien menneisyys aiheuttaa ongelmia ihmisiin suhtautumisessa. Esimerkiksi jotkut koirat ovat kokeneet kovia, jolloin ei ole ihmeellistä, jos luottamus ihmiseen on kateissa. Menneisyys-kategoria yhdistyy joidenkin koirien kohdalla kuvaus/luonnehdinta -kategoriaan. Jälkimmäinen kategoria sisältää koirien suhtautumisen ihmiseen.⁶ Joel on menneisyydestään johtuen ollut arka, mutta hänestä on kasvanut reipas koira, jonka nykyinen olemus on myönteinen.

Oletukset siitä, onko koiralla kokemusta ihmisestä, sijoittuvat määritelmällisesti kuvaus/luonnehdinta -kategoriaan, mutta myös menneisyys-kategoriaan. Lukasin kohdalla epäillään, ettei hän ole kokenut ihmisen hoivaa. Hänet vietään järjestön toimesta eläinlääkärille. Hän saa madotukset, steriloinnin ja rokotukset, sekä pääsee tarhalle. Lukasin tiedot ovat esimerkki menneisyys- ja kuvaus/luonnehdinta -kategorioiden yhdistymisestä. Erityisesti kiinnostavaksi tämän tekee jonkinlainen tietämättömyys Lukasin menneisyydestä, joka yhdistyy pelastetun koiran päätyessä ihmisen – väh. eläinlääkärin – käsittelyyn ja mahdollisesti kohti kotia.

Rasmusen tiedoissa yhdistyy myös kaksi kategoriaa: menneisyys ja kuvaus/luonnehdinta. Rasmusen elämä on tietojen mukaan ollut kovaa. Hän on ollut lyhyessä ketjussa niin, että panta oli syöpynyt ihoon. Rasmuksesta ei tietojen mukaan

⁶ Koirien sosiaalisuudella tarkoitetaan toimeen tulemistä muiden eläinten kanssa. Sen sijaan informaation tuottajien kokema ja havaitsema koirien suhtautuminen ihmisiin sisällytettiin luonnehdinta-kategoriaan.

enää näe kovan elämän jälkiä. Rasmuksen menneisyydestä kertova informaatio yhdistyy kuvaukseen.

Korien *sosiaalisuus* liittyy jossain kohtaa kuvaus/luonnehdinta -kategoriaan. Tällöin koirasta voidaan sanoa, että se jää muiden varjoon ihmisen ilmestyessä häkkiin. Tällöin koiran taustalle jääminen kertoo sen suhtautumisesta muihin koiriin (sosiaalisuus), mutta myös ihmisen huomion hankkimiseen (kuvaus/luonnehdinta). Tällaisia hieman varjoon jääviä koiria ovat ainakin Pyry, Emmi, Emma ja Jere.

Jere tulee hyvin toimeen muiden koirien kanssa, mutta saattaa jäädä voimakasluonteisen koiran jalkoihin. Emma on päätä muita samassa häkissä olevia pidempi, koska ei pärjää samankokoistensa kanssa väistyvän luonteensa takia. Emmi on rauhallinen. Emmi odottaa taaempaan rauhallisesti kahden innokkaamman koiran viedessä pääosan huomiosta. Pyry, samoin, jää häkissä taustalle muiden koirien hakiessa huomiota. On tavallista, että jotkut koirat tulevat toimeen kaikkien (sekä ihmisten että eläinten) kanssa, kun taas toiset välittävät enemmän ihmisistä tai ovat parempia muiden koirien kanssa. Ville tulee toimeen muiden koirien kanssa (sosiaalisuus), mutta välittää enemmän ihmisistä (kuvaus/luonnehdinta). Samoin Adelinasta sanotaan, että hän tulee kaikkien ihmisten kanssa toimeen, mutta myös muiden koirien ja lastenkin.

Jennyn kohdalla yhdistyy sosiaalisuus- ja menneisyys-kategoriat. Jenny ei nimittäin sovi pienempien eläinten (sosiaalisuus) kanssa samaan talouteen. Muiden koirien kanssa hän tulee hyvin toimeen. Jennyllä on kuitenkin voimakas riistavietti, joka kertoo hänen perimästä (menneisyys). Näin ollen esimerkiksi kissojen kanssa häntä ei voi suositella samaan talouteen. Samojen kategorioiden yhdistymistä voidaan havaita Rian ja Simonin

kohdalla. Heidät löydettiin kadulle hylättyinä (menneisyys) ja kaksikon välit vaikuttavat reiluilta (sosiaalisuus).

5.3 Tekstien kategoriat erillään

Tässä esitetään lisää havaintopohjaisia tuloksia. Ensimmäisenä esitetään koirien menneisyys-kategoria. Seuraava kategoria on koirien sosiaalisuus. Kolmannen kategorian muodostavat dokumenteista löydetyt kuvaukset ja luonnehdinnat. Kaikki koirien kuvaukset ovat syntyneet koiran ja ihmisen kohtaamisessa, joten ne ovat myös tulkinnallisia.

5.3.1 Menneisyys

Koiran menneisyys on tärkeä informaation tyyppi. Rescuejärjestöt haluavat kertoa mahdollisimman paljon koirista. Menneisyys ei useinkaan ole selkeä rescuekoirien kohdalla. Monen koiran kohdalla ei tiedetä muuta, kuin löytöhetki ja päätyminen tarhalle. Tuijan elämästä ennen tarhalle joutumista ei esimerkiksi tiedetä. Jukka päätyi tarhalle isäntänsä menehdyttyä. Annasta luovuttiin perheessä puhjenneen allergian vuoksi. Jenny palautui yhdistykselle itsestään riippumattomista syistä.

Elämä ennen tarhalle tuloa on toisinaan ollut kovaa. Koirien tiedoissa puhutaan ilman traumoja selviämisestä, luottamuksesta ihmiseen, arkuudesta ihmiseen. Katukoiria pelastetaan nimensä mukaisesti kadulta tarhoille. Elämä kadulla on turvatonta. Natalia esimerkiksi oltiin nähty kävelemässä ympäri kaupunkia. Joidenkin koirien elämä on kulunut ketjukoirona. Olgan kohdalla esimerkiksi on näin. Hänen kaulan ympärillä ollut tiukka naru piti operoimalla irrottaa.

Pennut ovat ei-toivottuja, koska niiden elättämiseen harvoin on varaa. Joidenkin kohtalo on olla ylijäämäpentu. Nk. Rosengårdin pennut ovat tulleet tarhalle, koska pentujen emon omistaja otti yhteyttä ilmoittaen, että hänellä on 9 pentua, joista toivoisi pääsevänsä eroon. Sauli ja hänen veljensä Leo oltiin jätetty oman onnensa nojaan vilkasliikenteiselle paikalle. Katarina syntyi, kun hänen emänsä saapui viimeisillään tiineenä yhdistyksen hoiviin.

Joidenkin koirien koko elämä pennusta lähtien on sijoittunut tarhalle. Ville on 8-vuotias uros, joka on ollut pennusta saakka tarhalla veljensä kanssa. Joskus koiria annetaan syntymäpäivälahjaksi ja kun lahja ei enää miellytä, tulee koira hylätyksi. Näin on käynyt Teemulle, joka on jo jollekin perheelle tarpeeton.

5.3.2 Sosiaalisuus

Tämän kategorian sisään lasketaan ilmaisut koirien tulemisesta toimeen muiden eläinten tai koirien kanssa. Koirien sosiaalisuuden arvioiminen tapahtuu koiria ulkoiluttamalla ja kokeilemalla, miten eläimet pärjäävät yhdessä. Koirissa on eroja siinä, miten ne suhtautuvat muihin koiriin tai eläimiin. Varauksellisuus ei myöskään ole totaalista, sillä voi olla, että joku tulee urosten kanssa toimeen tai vain pikkukoirien kanssa. On myös eri asia tulla toimeen muiden koirien kanssa esimerkiksi remmissä ohitettaessa, kuin asua muiden koirien kanssa.

Valtterin olisi hyvä olla ainut lemmikki, mutta kuitenkin Valtterikin ohittaa remmissä ongelmitta. Myös Jasse etsii kotia, jossa voisi olla ainoa koira. Jerestä sanotaan myös, että on suositeltavaa, jos Jere saisi olla joko ainoa koira tai muiden perheen koirien tulisi

olla rauhallisia. Joidenkin koirien kohdalla toivotaan sosiaalista koirakaveria tulevaisuuden kotiin. Esimerkiksi Joonan kodissa olisi hyvä olla koirakaveri valmiina, jolta hän voisi ottaa mallia ja kehen tukeutua. Myös Mikon kohdalla tulevaisuuden kodissa saisi olla koiria ja vaikkapa kissa. Toiset koirat ovat Mikolle tärkeitä. Albin on elänyt kissojen kanssa entisessä kodissaan.

Osalla koirista ei ole varauksellisuutta muita lemmikkejä kohtaan. Fredrik jakaa saman aitausten veljensä ja monen muun pennun kanssa. Fredrik vaikuttaa sosiaaliselta ja kivalta pennulta, joka tulee hyvin toimeen aitauskavereidensa kanssa. Joidenkin kohdalla mainitaan ainoastaan, että tulee toimeen muiden koirien kanssa. Näin on esimerkiksi Tinja-Riikan, Noran, Timon ja Pauluksen kohdalla. Rasmus tulee hyvin toimeen muiden koirien kanssa ja on joukon osallistuvimmasta päästä. Samassa taloudessa asuminen edellyttää sitä, että koirat tulevat toimeen muiden eläinten kanssa. Tämä on siksi tärkeä ulottuvuus koiran adoptioprosessissa.

5.3.3 Kuvaus/luonnehdinta

Tämä kategoria sisältää tietoja koirien ulkoisista piirteistä ja ominaisuuksista. Yleisesti tämän kategorian tiedot vastaavat kysymykseen, minkälainen koira on. Luokkaan on laskettu sisään monipuolisesti koirien kuvailutietoja. Tähän luokkaan kuuluu se, miten koirat suhtautuvat ihmisiin. Vaikka ihminen on muidenkin kategorioiden kohdalla se, joka tulkitsee, niin ihmisen mukaan tulo tutkimuksen kannalta kiinnostavasti tapahtuu esimerkiksi koirien suhtautumisessa käsittelyihin, kuten kynsien leikkaamiseen.

Tähän kategoriaan kuuluu koirien reagoiminen ihmisen kosketukseen. Jukka on jännittyneen oloinen sylissä. Magdalena antaa koskea ja käsitellä. Katarina on kiinnostunut kaikesta ja viihtyy sylissä. Joonan kuvauksessa kerrotaan, että hän rakastaa parkkeerata itsensä aivan viereen tai syliin asti. Pyryn tapauksessa hän on hakenut turvaa ihmisestä, kunnes on ymmärtänyt, ettei mitään pahaa tapahdu. Kosketus on monelle koiralle mieleistä. Esimerkiksi Anne kutsuu hassusti ihmiseltä hellyyttä ja hoivaa.

Vaikka kaikki kuvaukset ovat ihmisen tulkinnan tulosta, niin koirien tiedoissa on erikseen ilmaistu koirien suhtautuminen ihmisiin. Tätä voidaan kutsua koirien sosiaalisuudeksi ihmisiä kohtaan. Elämä ilman tottumusta käsittelyihin ja ”koiratoimiin” voi ilmetä pelästymisenä joihinkin ihmisen eleisiin. Esimerkiksi Carolina on epävarma uusien ihmisten seurassa ja vaatii tukea. Moni ihmisen kannalta rutinoitunut toiminta ei ole koirille itsestään selvästi rutinoitunutta. Caroline on esimerkiksi oppinut pyytämään ulos tarvittaessa ja se rakastaa palloleikkejä.

Kuvaus/luonnehdinta -kategoria sisältää liikehännän tai olemuksen kuvauksia: adjektiiveja, kuten iloinen, hyväntuulinen, ystävällinen. Touhukkuus voi ilmetä levottomuutena. Walter esimerkiksi on melko levoton, mutta toisaalta utelias ja ihmisrakas. Kun toiset ovat aktiivisia, toiset ovat rauhallisia. Jonna on rohkaistunut, sillä hän tutustuu nopeasti ja on oikein sympaattinen ja hellydenkipeä tuttujen ihmisten kanssa.

Koirien ikäarvio on osa tätä kategoriaa. Jotkut koirat ovat vain pentuja tai pieniä, kun joidenkin kohdalla sanotaan ikä tai arvio siitä. Tähän kategoriaan kuuluu myös ulkonäön

kuvaaminen. Esimerkiksi Nathalien kohdalla mainitaan pörröisyys. Pauluksen korvat elävät omaa elämäänsä ja Tuija on melko tavanomainen ulkonäöltään. Joistakin koirista kerrotaan koko, sekä pentujen tapauksissa arvio kasvamisesta. Koirista kerrotaan paino tai korkeus, mutta ei aina. Koirista voidaan sanoa, että pieni, pienehkö tai keskikokoinen.

5.4 Kuvat

Tässä luvussa esitetään kuva-analyysiä. Osa tutkimusaineistosta on kuvallisessa muodossa. Päällisin puolin näyttää siltä, että kuvien keskeinen tarkoitus on tuottaa näkymä siihen, miltä koirat näyttävät. Lähes kaikissa kuvissa kohteena on koira ja useissa tapahtumapaikkana koiratarha. Koirien elämä on kiinni tarhassa; tarhan vapaaehtoistoimijoissa, rajoissa ja muissa eläimissä. Näitä asioita ilmenee myös kuvissa. On perusteltua sanoa, että tarha on eräänlainen keskus, johon koirat ovat kiinnittyneet, ja jonka läpi koirat liikkuvat. Tarhat ovat luonnollisia osia kuvissa, vaikka ydinmerkitys onkin koiran kuva.

Koirat päätyvät tarhalle ihmisen toiminnan seurauksena. Koira on jatkuvassa suhteessa ihmiseen, ja usein myös toisin päin. Valokuvaaminen on yksi informaation tuottamisen muoto. Erityisesti liikkuvassa kuvassa on tarhalle sijoittuvan koiraelämän taltioinnin vaikutelmaa. Tarkoitus ei varmastikaan ole näyttää minkälaista elämä tarhalla on, mutta niin tullaan näkemykseni mukaan tahtomattaan tekemään. Näkökulma on ihmisen, sillä ihminen rajaa kuvan ja asettaa kameran. Eräänlainen spontaanisuus on havaittavissa kuvista. Käsikirjoituksen puuttuminen - tai oletus sen puuttumisesta - antaa vaikutelman automaattisesti ja mekaanisesti tuotetusta kuvasta.

Monesti kuvassa on yksi tai useampi koira. Vertailu osoittautui tarpeettomaksi. Tässä kuva-analyysissä aineistossa esiintyvät elementit käydään läpi niin, että katsotaan kuinka usein kyseinen elementti ilmenee. Listasin kuvissa ilmeneviä elementtejä ja kävin jokaisen aineistoon kuuluneen kuvan läpi. Laitoin ruksin aina, jos kyseinen elementti näkyi kuvassa. Koira oli lähes jokaisessa kuvassa, joten sitä ei tarvinnut tarkistaa. Kuvissa, joissa ei ollut koiria, oli tyhjillään olevia tarhaolosuhteita.

Selvästi yleisin elementti oli tarha. Tarhat ilmenivät valokuvissa erilaisten verkkoaitojen, häkkien, koppien ja lavojen muodostamina tiloina. Kuudessatoista kuvassa oli tarhaolosuhteita. Koira katsoi kahdeksassa kuvassa kameraan. Kuvan tapahtumapaikka ulkona oli jokin muu kuin tarha kahdeksassa kuvassa. Tämänlainen paikka näkyi nurmikkona, metsänä, niittynä tai puistona. Kolmessa kuvassa koira oli hihnassa. Samoin kolmessa kuvassa koiran seurassa oli ihminen. Joissakin kuvissa koira oli ihmisen seurassa ja tarhaolosuhteissa. Sijainti oli sisätiloissa kahdessa kuvassa. Yhdessä kuvassa oli lelu.

Videokuvat koostuivat ensisijaisesti liikkeestä ja äänistä. Videokuvissa oli myös tietynlainen vaikutelma kuvatuista koirista ja videokuvat sijaitsivat joissakin paikoissa. Videokuvissa oli toisinaan myös ihmisiä ja sen myötä myös kosketus oli mukana. Koirien pusut esimerkiksi ovat nuolaisuja. Lisäksi joitakin havaintoja tehtiin erityisestä tekemisestä, muista eläimistä ja säätilasta.

Yleisimmät liikkeet olivat hännän heiluminen, koirien juoksentelua, leikkimistä ja yleistä liikehdintää. Äänistä yleisintä oli koirien haukunta tai vingahtaminen. Joissakin videoissa

oli musiikkia. Myös ihmisen puhe, esimerkiksi koirien kutsumisena, tai nauramisena, on mukana.

Koirista välittyy jonkinlainen vaikutelma videokuvissa. Tällaisia tulkinnallisia vaikutelmia ovat iloisuus, tyytyväisyys, hämmentyneisyys, pelokkuus, uteliaisuus ja väsymys. Videokuvien sijainti – sekin pitkälti kuvasta tehtyä tulkintaa – oli useimmin tarhalla, mutta myös esimerkiksi liikenteessä, peltotiellä, koirapuistossa, sohvalla, auton sisällä, taukopaikalla.

Ihminen oli mukana videokuvissa enemmän, kuin still-kuvissa. Ihminen on rapsutusten ja huomion antaja. Koirat esimerkiksi tulevat ihmistä vastaan portille ja haistelevat ihmistä, joka usein antaa namuja. Myös pieni lapsi ilmeni videolla. Ihmisen myötä kosketus on selvästi havaittavissa videoilta. Koirat viihtyvät ihmisen sylissä, silittävänä ja rapsutettavana. Koirien halaaminen ja pusuttelu oli havaittavissa videoilta. Koirat saivat videoilla myös hepuleja ja leikkivät tai näyttivät temppuja, kuten makuulle menemistä tai esteiden ylittämistä. Videoilla saattoi vilahtaa muita eläimiä, esimerkiksi kissa. Säätilaan ei kiinnitetty sen enempää huomiota, kuin että aurinko paistoi.

6 TULOSTEN ARVIOINTI

Rescuejärjestöjä yhdistää koirien pelastaminen. Toiminnan voisi muotoilla haluksi löytää ne asiat, mitkä voivat tukea onnistunutta adoptointia ja tehdä vapaaehtoistoiminnan mielekkääksi. Yleisellä tasolla Responsible Rescue -sitoutuneiden järjestöjen voi ajatella puolustavan eläinten oikeuksia ja eläinten kaltoinkohtelun lopettamista. Keskiössä on toive koirille kodin löytymisestä. Tutkimusta tehdessäni kävi selväksi, että maailmalla suhtaudutaan koiriin yllättävän julmasti. Vapaaehtoistoiminta asian muuttamiseksi on tärkeää.

Eläinoikeusjärjestöillä on ollut käytössä valokuvaaminen metodina eläinten olojen parantamisen puolesta käytävässä taistelussa. Tavoitteena on sekä informoida ihmisiä eläinten todellisista oloista, mutta myös yleisön shokeeraaminen. Liikkuva kuvasto liittyy esimerkiksi Lorimerin (2010) mukaan performatiiviseen ja affektiiviseen ulottuvuuteen. Hänen mukaansa videokuva ei ole suora esitys todellisuudesta, mutta silti kiinnostava ja uniikki kuvallinen reflektio.

Estetiikka esiintyi työssä esteettisen refleksiivisyyden käsitteen kautta. Tutkimusta tehdessäni esteettinen ulottuvuus kohtasi koirien kohdalla sen, että pitää jostakin ja jotakin kauniina. Prosessi kulki mielessäni estetiikasta informaation kautta takaisin estetiikkaan. Rescuejärjestöjen toiminta sijoittuu kiinnostavasti päivittäisen elämän alueelle. Kiinnostavaa on myös se, miten vakavahenkinen harrastaminen voi ilmetä uudesti ajateltavana työnä, jolloin ei tarvitse tehdä jaottelua ei-työhön ja työhön.

Joidenkin koirien tiedoissa tuotiin esiin tavallisen koiraelämän oletuksia. Esimerkiksi Saulin pentumainen riehuminen koettiin tavalliseksi pennun leikkimiseksi. Löytökoirilla ei myöskään ole aina tavallisia oikean koiran kokemuksia esimerkiksi turvallisesta petistä, lenkittävästä ihmisestä, rapsutuksista ja yleisistä tunnetason asioista.

Verkkosisältöjä havainnoidessani heräsi ajatus, että toimijat osaavat nähdä koirat erityisen taidokkaasti. Ja siitä, minkä he näkevät, he muodostavat informaatiopitoisia dokumentteja. Minulle pro gradu -työn tekijänä tutkimus kohdistui tavanomaisiin materiaaleihin: internetsivuihin, teksteihin, kuviin ja videoihin. Tavanomaisiin siinä mielessä, että nykyään monenlaiset ilmaisut, jotka ovat intentionaalisia luonteeltaan välitetään näiden materiaalien ja dokumenttimuotojen välittämällä.

Rescuekoiratoiminta käsittelee kahdenlaisia muodollisia ja epämuodollisia olettamuksia. Ensin epämuodollista siinä mielessä, ettei tavoite ole saada aikaiseksi muodollisesti vaadittavan näköisiä koiria. Toisaalta erottelu on muodollista suhteessa muihin eläinlajeihin, sekä kuvauksen ja nimeämisen tasolla, jossa selkeä leikkaus tapahtuu aistimuksellisuudessa.

Materiaalisten jälkien tuotantoon osallistuu ihmiset toiminnoillaan ja teknologioillaan. Verkkoetnografisen tutkimuksen tavoite oli luoda tiheä kuvaus pohjaten siihen, mitä voi nähdä eettisestä rescuekulttuurista verkkodokumenttien avulla. Samalla tarkoitus oli muodostaa oma näkökulmani järjestöihin. Erityisen vaikuttavaa oli tutustua löytöeläintoiminnan kannalta oleellisiin asiantuntijoihin, joiden tuottama informaatio oli kiinnostavasti merkityksellistä.

Kuva-aineistossa ilmenee luonnollisia rescuetoimijoiden tiloja. Tavallisimmat tilat ovat tarhoja tai eläinlääkäreitä, sekä toisinaan kävelylenkkien maastot tai löytöpaikat. Tarhat ovat kollektiivisia kertovia elementtejä, jotka ovat taustalla monissa kuvissa ja tiedoissa. Toimijat tutustuvat koiriin tarhoilla ja koiratietojen tarhakeskeisyys mainitaan usein, koska käytös voi muuttua kotiolosuhteissa. Kuva-aineistojen tuottaminen on yksi tärkeä rescuetoiminnan ilmenemismuoto. Valokuvien ja tekstien yhteiskäytöllä tavoitellaan kodin löytymistä koiralle. Erityisesti kuvan ja tekstin tasapainon huomioiminen on tärkeää.

Rescuekoirien tiedot luovat perustan toivotun kodin saamiselle. Mitä luultavimmin informaation tuottamiseen vaikuttaa oletus siitä, mitkä asiat koirissa kiinnostavat potentiaalista yleisöä. Koiriin tutustuminen vie aikaa, mutta se on silti tarpeen yksityiskohtaisten dokumenttien luomiseksi ja informaation sanallistamiseksi (Torres, Maculan, Dias & da Silva 2018).

Tuloksissa on jaoteltu se, mitkä kategoriat ovat suoraan aineistosta saatavissa ja mikä pohjautuu verkkoetnografiselle havainnoinnille ja aineistojen analyysille. Suoraan aineistosta saatavat kategoriat ohjaavat verkkosivujen käyttäjää koirien selailemisessa ja etsimisessä. Ne sisältävät ylemmän tason luonnehdintoja, kuten sukupuoli, koko tai ikä. Sen sijaan tiedot, jotka koirista lisätään, luovat pohjaa mahdollisen adoption onnistumiselle. Informaation tuottajan kannalta on siis tärkeä tuottaa tarkkaa ja kiinnostavaa tietoa, jotta adoptoijat kiinnostuvat.

Koirien tulkitseminen alkaa tarhalle päätymisestä. Menneisyys on usein hämärän peitossa, mutta esimerkiksi koirien hihnamyönteisyydestä, käsittelymyönteisyydestä tai

toimeen tulemisesta muiden eläinten kanssa voidaan tehdä tulkintoja ja lisätä mahdollista tietoa koirista. Aika tarhalle päätymisestä lähtien on informaatiopitoista. Koirien tiedoissa mainitaan usein erilaisia terveystietoja, sukupuoli, leikkauttamistilanne tai tarhalla vietetty aika. Myös ikäarvio on mahdollista antaa, vaikka se ei täysin pitäisikään paikkansa.

Rescuejärjestöjen tutkimus on organisaatiotutkimuksenkin kannalta kiinnostava aihe. Monesti organisaation kontekstissa tulkittavista asioista tärkein on juuri dokumentti. Dokumenttien virrat läpäisevät organisaatioita, jolloin dokumenttien toimiminen on tärkeää, verrattuna yksittäisen asiakirjan tarkoitukseen. Tavoitteellinen vapaaehtoistoiminta ja eläinsuojelutyö muodostavat muita kiinnostavia laajempia yhteyksiä, joihin informaation tuottajat ja käyttäjät voivat yhdistyä. Koirien dokumentoinnin tutkiminen antaa yhden kuvan eläinsuojelujärjestöjen toiminnasta. Informaation tuottamisen ja tulkitsemisen kontekstit vaihtelevat. Informaation tuottaminen tukee sen hankintaa. Kuten Pietilä ja Ridell (2008) asian muotoilevat: ”aineiston tuottaminen ja kiertoon pano vaativat tietysti vastinkeinokseen aineiston vastaanoton”.

Tutkimuksessa kohtaamistani haasteita keskeinen oli löytää perustelu koirien sosiaalisuuden erottamiseksi ihmisen ymmärtämäksi sosiaalisuudeksi. Koirien sosiaalisuus tarkoittaa tässä tutkimuksessa muiden koirien tai eläinten kanssa toimeen tulemistä. Koirien kontakti ihmiseen sijaitsee kuvaus/luonnehdinta -kategorian alta. Tämä johtuu siitä, että ihmisen vaikutus koiraan ilmenee juuri toimenpiteissä ja käsittelyssä. Kategorioiden yhtyminen joissakin tapauksissa kertoo siitä, että on vaikea

sanoa ajallisessa mielessä kategorioiden ilmenemisjärjestyttä. Nämä kategoriat ovat olemassa ensisijaisesti ja niiden pohjalle aletaan rakentamaan ja luomaan informaatiota, jotta oma ihminen löytyisi ja perhe saisi uuden jäsenen.

Verkkoetnografian kenttävaihe oli mielestäni sopivan mittainen. Neljässä viikossa ehtiä tulla sopivasti uusia rescuekoirapäivityksiä. Pidän mielenkiintoisena jatkaa verkkoetnografista tutkimusta. Verkkosivujen päivittäminen on tavoitteellista toimintaa, mutta perustuu vapaaehtoisuudelle ja on nautintoa tuottavaa luonteeltaan. Tutkimuksen avulla voidaan tarkastella ilmiötä, jossa ei ole pelkästään kyse järjestöjen kautta kulkevista koirista, vaan myös niiden kuvailusta ja informaation tuotannosta, jotka ovat oleellisia osia rescuetoimintaa.

LÄHTEET

- Aaltonen, Jouko (2011) *Seikkailu todellisuuteen: Dokumenttielokuvan tekijän opas*. Helsinki: Like.
- Barthes, Roland (1985) *Valoisa huone*. Helsinki: Kansankulttuuri.
- Briet, S., Anghelescu, H. G. B., Day, R. E. & Martinet, L. (2006). *What is documentation?* English translation of the classic French text. Lanham, Md: Scarecrow Press.
- Cox, Andrew M. (2012) An exploration of the practice approach and its place in information science. *Journal of Information Science* 38:2, 176-188.
- Day, Ronald E. (2011) Death of the user: Reconceptualizing subjects, objects, and their relations. *Journal of the American Society for Information Science and Technology* 62:1, 78-88.
- Day, Ronald E. (2014) *Indexing it all: The subject in the age of documentation, information, and data*. Cambridge, Massachusetts: The Mit Press.
- Day, Ronald E. (2018) Documents from Head to Toe: Bodies of Knowledge in the Works of Paul Otlet and Georges Bataille. *Library Trends* 66:3, 395-408.
- Featherstone, Mike (2007) *Consumer culture and postmodernism (2nd ed.)* Los Angeles: SAGE Publications.
- Gatson, Sarah N. (2011) The methods, politics, and ethics of representation in online ethnography. Teoksessa Norman K. Denzin & Yvonna S. Lincoln (toim.) *The Sage handbook of qualitative research*.
- Geertz, Clifford (1993) *The interpretation of cultures: Selected essays*. London: Fontana Press.
- Geiger, R. S., & Ribes, D. (2011) *Trace ethnography: Following coordination through documentary practices*.
- Ginsburg, Faye (1995) *Mediating culture: indigenous media, ethnographic film, and the production of identity*. Teoksessa *Fields of Vision: Essays in film studies, visual anthropology and photography*. University of California Press, 256-290.
- Grady, John (1996) The scope of visual sociology. *Visual Sociology* 11:2, 10-24.
- Granö, Päivi (2013) *Visuaalisuus kokemuksena ja tietämisenä paikan tutkimuksessa*. Teoksessa (toim.) Päivi Granö, Anne Keskitalo & Suvi Ronkainen. *Visuaalisen*

- kokemus – johdatus moniaistiseen analyysiin. Rovaniemi: Lapin yliopisto-kustannus, 67-78.
- Haraway, Donna J. (2008) *When species meet*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Hartel, Jenna (2003) The Serious Leisure Frontier in Library and Information Science: Hobby Domains. *Knowledge Organization* 30:3/4, 228-238.
- Hartel, Jenna (2006) Information activities and resources in an episode of gourmet cooking. *Information Research* 12:1.
- Hartel, Jenna (2010) Managing documents at home for serious leisure: a case study of the hobby of gourmet cooking. *Journal of Documentation* 66:6, 847-874.
- Hartel, Jenna & Cox, Andrew M. & Griffin, Brian L. (2016) Information activity in serious leisure. *Information research* 21:4.
- Hartel, Jenna & Savolainen, Reijo (2016) Pictorial metaphors for information. *Journal of Documentation* 72:5, 794-812.
- Hartel, Jenna & Thomson, Leslie (2011) Visual approaches and photography for the study of immediate information space. *Journal of the American Society for Information Science and Technology* 62:11, 2214-2224.
- Hektor, Anders (2001) *What's the use?: Internet and information behavior in everyday life*. Linköping Studies in Arts and Science.
- Hill, Heather & Pecoskie, Jen J.L. (2017) Information activities as serious leisure within the fanfiction community. *Journal of Documentation* 73:5, 842-857.
- Hine, Christine (2000) *Virtual ethnography*. London: Sage.
- Hine, Christine (2008) *Virtual ethnography: Modes, varieties, affordances*. Teoksessa N. Fielding, R. M. Lee & G. Blank (toim.) *The SAGE handbook of online research methods*. Lontoo: SAGE.
- Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paul (2010) *Tutki ja kirjoita (15.-16. uud. painos)*. Helsinki: Tammi.
- Isomäki, Hannakaisa & Lappi, Tiina-Riitta & Silvennoinen, Johanna (2013) *Verkon etnografinen tutkimus*. Teoksessa Salla-Maaria, Laaksonen & Janne, Martikainen & Minttu Tikka (toim.) *Otteita verkosta*. Tampere: Vastapaino.

- Jacob, Elin K. & Shaw, Debora (1998) Sociocognitive perspectives on representation. *Annual Review of Information Science and Technology* 33, 131-185.
- Jokinen, A., Juhila, K., & Suoninen, E. (2012) *Kategoriat, kulttuuri & moraalit: Johdatus kategoria-analyysiin*. Tampere: Vastapaino.
- Kaimio, Tuire (2010) *Koirien käyttäytyminen* (3. painos). WSOY.
- Kulkurit ry -verkkosivut (2019) <https://kulkurit.fi/about/usein-kysytyt-kysymykset/> (viitattu 27.11.2019)
- Lash, Scott & Urry, John (1994) *Economies of signs and space*. London: SAGE Publications.
- Lorimer, J. (2010). Moving image methodologies for more-than-human geographies. *Cultural Geographies*, 17:2, 237–258.
- Lundström, Jan-Erik & Rajakari, Päivi (2012) *Valokuvallisia todellisuuksia*. Helsinki: Like.
- Majanen, Kaisa (2009) *Tavoitteellisesti toimivien koiraharrastusryhmien jäsenten informaatiokäytännöt*. Pro gradu -tutkielma. Informaatiotutkimuksen ja interaktiivisen median laitos. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Marcus, George E. (1995) *Ethnography in/of the World System: The Emergence of Multi-Sited Ethnography*. *Annual Review of Anthropology* 24, 95-117.
- Markham, A. & Buchanan, E. (2012) *Ethical decision-making and internet research: Recommendations from the AoIR Ethics Working Committee (Version 2.0)*.
- OIE (2009) *Terrestrial Animal Health Standards Commission*. Linkki: <https://www.oie.int/doc/ged/D9926.PDF> (viitattu 27.11.2019)
- Paavola, Sami & Hakkarainen, Kai (2008) *Pragmatistinen välittyneisyys uuden luomisen perustana*. Teoksessa Erkki Kilpinen & Osmo Kivinen & Sami Pihlström (toim.) *Pragmatismi filosofiassa ja yhteiskuntatieteissä*. Helsinki: Gaudeamus, 162-184.
- Pietilä, Veikko (1973) *Sisällön erittely*. Helsinki: Gaudeamus.
- Pietilä, Veikko & Ridell, Seija (2008) *Verkkomedia toimijuuden alustana: Yleisö, yhteisö, julkiso ja YouTube*. *Lähikuva* 2/2008, 27-43.
- Pink, Sarah (2013) *Doing visual ethnography* (3rd edition). London: SAGE.
- Responsible Rescue -verkkosivut. *Vastuullisen rescuetoiminnan sitoumus*. <https://www.responsiblerescue.fi/> (Viitattu 20.10.2019.)

- Roux, Sabine (2016) The Document: A Multiple Concept. Proceedings from the Document Academy 3:1, 10.
- Roux, Sabine & Courbières, Caroline (2014) Documentary Borders: Reality or Illusion. Proceedings from the Document Academy 1:1, 11.
- Savikurki, Teemu (2008) Olohuoneen tunnustelua. Visuaalinen havainto kehollisena toimintana. Taideteollisen korkeakoulun verkkojulkaisu. Synnyt 2/2008, 1-24.
- Savolainen, Reijo (1995) Everyday Life Information Seeking: Approaching Information Seeking in the Context of "Way of Life". Library & information science research 17:3, 259-294.
- Sköld, Olle (2015) Documenting virtual world cultures: Memory-making and documentary practices in the City of Heroes community. Journal of Documentation 71:2, 294-316.
- Sköld, Olle (2017) Getting-to-know, Inquiries, sources, methods, and the production of knowledge on a videogame wiki. Journal of Documentation 73:6, 1299-1321.
- Stebbins, Robert (2000) Antinomies in Volunteering: Choice/Obligation, Leisure/Work. Society and Leisure 23:2, 313-326.
- Stebbins, Robert (2007) Serious leisure: A perspective for our time. New Brunswick: Transaction Publishers.
- Stebbins, Robert (2009) Leisure and its relationship to library and information science: Bridging the gap. Library Trends 57:4, 618-631.
- Stebbins, Robert & Graham, Margaret (2004) Volunteering as leisure/leisure as volunteering: An international assessment. Wallingford, UK: CABI Publishing.
- Talja, Sanna & Tuominen, Kimmo & Savolainen, Reijo (2005) "Isms" in information science: Constructivism, collectivism and constructionism. Journal of Documentation 61:1, 79-101.
- Tieteen termipankki 23.10.2019: Kirjallisuudentutkimus: intertekstuaalisuus. (Tarkka osoite:
<https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kirjallisuudentutkimus:intertekstuaalisuus.>)
- Tieteen termipankki 23.10.2019: Kirjallisuudentutkimus: parateksti. (Tarkka osoite:
<https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kirjallisuudentutkimus:parateksti.>)

- Torres, Adriana Aparecida Lemos & Maculan, Benildes CMS & Dias, Célia da Consolação & da Silva, Gislene Rodrigues (2018) Subjective aspects in the thematic representation of photographic images. *Collection and Curation* 37:4, 151-157.
- Trace, Ciaran B. (2007) Information creation and the notion of membership. *Journal of Documentation* 63:1, 142-164.
- Trace, Ciaran B. (2011) Documenting work and working documents: Perspectives from workplace studies, CSCW, and genre studies. Paper presented at 44th Hawaii International Conference on System Sciences, 1-10.
- Trace, Ciaran B. (2016) Ethnomethodology. *Journal of Documentation* 72:1, 47-64.
- Walsh, James P. & Ungson, Gerardo Rivera (1991) Organizational memory. *The Academy of Management Review* 16:1, 57-91.